

Landsorganisasjonen i Norge

PROTOKOLL

Representantskapsmøte

25. mai 1964

Protokoll

over forhandlinger i

representantskapsmøte

25. mai 1964

Redigert av LO's

presse- og informasjonskontor

TALERLISTE

Andersen, Alf 27, 40	Halvorsen, Roald 23
Andersen, Per 44	Karlsen, Thv. 42
Bjordal, Haakon 22	Kristensen, Finn 43
Dahlberg, Kaare 44	Mentsen, P. 7, 24, 33, 47
Eriksen, Erik 22, 43	Nordahl, Konrad 5, 9, 10, 11, 26, 31, 49
Falao, W. 39	Petersen, Åge 38, 46
Hansen, Ingvald 21, 26, 42	Remme, Wiktor 23, 38
Hanæs, Th. 32, 39	Strand, Einar 45
Hauge, Gunvald 46	Sønsteby, Thor 45
Haugen, Ingemunn 11	

SAKREGISTER

REPRESENTANTSKAPSMØTE I LANDSORGANISASJONEN I NORGE

	Side
Formannens minnetale	5
Navneopprop	7
Konstituering	9
Vedtak av sakliste	10
Forretningsorden	10
Opptakelse av Luftforsvarets Befalsforbund	11
Den faglige situasjon	11
Ordsifte om Konrad Nordahls foredrag	21
Utskriving av ekstrakontingent — avsetting til kampfond	27
Oppsigelse av Hovedavtalen med NAF m.v.	31
Kollektiv hjemforsikring	33
Avslutning	49

ble endret til Norsk Bekledningsarbeiderforbund. Han var formann inntil han på grunn av aldergrensebestemmelsene sluttet i 1952.

Norsk Bekledningsarbeiderforbund gjennomgikk en veldig vekst i Winallis Andersens formannstid. Medlemstallet gikk opp fra 1 100 til 14 000.

Winallis Andersen var i mange år medlem av LO's representantskap.

Emil Torkildsen, tidligere formann i Norsk Typografiforbund, døde 30. april, vel 72 år gammel.

Etter endt læretid i Bergen kom han til Oslo i 1913 og var aktivt med i fagbevegelsen fra første dag. Han hadde mange stillinger før han i 1928 ble sekretær i Norsk Centralforening for Boktrykere, som forbundet het den gangen. Da Olav Hindahl på Kongressen i 1934 ble valgt til formann i Landsorganisasjonen, rykket Emil Torkildsen opp som formann i sitt forbund og fortsatte i denne stilling inntil han gikk av i 1962.

Emil Torkildsen ble medlem av LO's representantskap i 1931. På Kongressen i 1934 ble han valgt til varformann i Sekretariatet. I 1953 ble han fast medlem av Sekretariatet, men han hadde vært stadig ryttende varformann helt siden 1945. På Kongressen i 1961 trakk han seg tilbake fra Sekretariatet.

STYRELSE	
Andersen, AM 27. 40	23
Andersen, Per 41	42
Björnsen, P. 22	43
Björnsen, P. 22	44
Björnsen, P. 22	45
Björnsen, P. 22	46
Björnsen, P. 22	47
Björnsen, P. 22	48
Björnsen, P. 22	49
Björnsen, P. 22	50
Björnsen, P. 22	51
Björnsen, P. 22	52
Björnsen, P. 22	53
Björnsen, P. 22	54
Björnsen, P. 22	55
Björnsen, P. 22	56
Björnsen, P. 22	57
Björnsen, P. 22	58
Björnsen, P. 22	59
Björnsen, P. 22	60
Björnsen, P. 22	61
Björnsen, P. 22	62
Björnsen, P. 22	63
Björnsen, P. 22	64
Björnsen, P. 22	65
Björnsen, P. 22	66
Björnsen, P. 22	67
Björnsen, P. 22	68
Björnsen, P. 22	69
Björnsen, P. 22	70
Björnsen, P. 22	71
Björnsen, P. 22	72
Björnsen, P. 22	73
Björnsen, P. 22	74
Björnsen, P. 22	75
Björnsen, P. 22	76
Björnsen, P. 22	77
Björnsen, P. 22	78
Björnsen, P. 22	79
Björnsen, P. 22	80
Björnsen, P. 22	81
Björnsen, P. 22	82
Björnsen, P. 22	83
Björnsen, P. 22	84
Björnsen, P. 22	85
Björnsen, P. 22	86
Björnsen, P. 22	87
Björnsen, P. 22	88
Björnsen, P. 22	89
Björnsen, P. 22	90
Björnsen, P. 22	91
Björnsen, P. 22	92
Björnsen, P. 22	93
Björnsen, P. 22	94
Björnsen, P. 22	95
Björnsen, P. 22	96
Björnsen, P. 22	97
Björnsen, P. 22	98
Björnsen, P. 22	99
Björnsen, P. 22	100

REPRESENTANTSKAPSMØTE I LANDSORGANISASJONEN I NORGE

åpnet i Folkets Hus, store sal, mandag 25. mai 1964 kl. 11.00.

Landsorganisasjonens formann, *Konrad Nordahl*, holdt denne minnetalen over dem som var gått bort siden siste representantskapsmøte:

Siden vi sist var samlet til representantskapsmøte har vi mistet noen gode kamerater som vi vil minnes.

Witalis Andersen, tidligere formann i Norsk Bekledningsarbeiderforbund, døde 5. april, nær 78 år gammel.

Han var født i Sverige, men etter å ha utstått sin læretid som skredder, kom han til Norge i 1909. Det var storstreiken i Sverige som førte ham over grensen. Etter et par vandringsår som håndverker, kom han til Oslo i 1916. Han deltok meget aktivt i fagbevegelsen, og dette førte til at han i 1928 ble valgt til formann i Norsk Skredderforbund, hvis navn senere ble endret til Norsk Bekledningsarbeiderforbund. Han var formann inntil han på grunn av aldersgrensebestemmelsene sluttet i 1952.

Norsk Bekledningsarbeiderforbund gjennomgikk en veldig vekst i Witalis Andersens formannstid. Medlemstallet gikk opp fra 1 100 til 14 000.

Witalis Andersen var i mange år medlem av LO's representantskap.

Emil Torkildsen, tidligere formann i Norsk Typografforbund, døde 30. april, vel 72 år gammel.

Etter endt læretid i Bergen kom han til Oslo i 1913 og var aktivt med i fagbevegelsen fra første dag. Han hadde mange tillitsverv før han i 1928 ble sekretær i Norsk Centralforening for Boktrykkere, som forbundet het den gangen. Da Olav Hindahl på Kongressen i 1934 ble valgt til formann i Landsorganisasjonen, rykket Emil Torkildsen opp som formann i sitt forbund og fortsatte i denne stilling inntil han gikk av i 1962.

Emil Torkildsen ble medlem av LO's representantskap i 1931. På Kongressen i 1934 ble han valgt til varamann i Sekretariatet. I 1953 ble han fast medlem av Sekretariatet, men han hadde vært stadig møtende varamann helt siden 1945. På Kongressen i 1961 trakk han seg tilbake fra Sekretariatet.

Emil Torkildsen var en meget allsidig mann og hadde mange interesser utenfor sitt egentlige fagområde. En av de mest betydelige jobber han hadde var som formann i den komiteén som utreder spørsmålet om en egen lærlinglov. Når denne lov ble så god som den faktisk ble, skyldtes vel dette i første rekke Emil Torkildsens store innsats. Da loven var vedtatt, ble han formann i Lærlingrådet.

Arthur J. Olsen, tidligere formann i Vestfold faglige Samorganisasjon, døde 30. april, 69 år gammel.

I 1936 ble han fastlønnet sekretær i Vestfold faglige samorganisasjon og var formann der fra 1950 til han nådde aldersgrensen.

Gustav Sjaastad døde 7. mai, 62 år gammel.

Sjaastad var stortingsmann i perioden 1957—1961, og i 1956 ble han fylkesmann i Nord-Trøndelag.

Konrad Nordahl ønsket på Sekretariatets vegne Representantskapet og innbudte velkommen til dette årlige møte. Jeg hilser også de journalister som er til stede her i dag og som skal delta på et faglig kurs når dette møte er ferdig.

Vi skal behandle en rekke viktige saker på dette Representantskapsmøte, og jeg vil uttale håp og ønske om at de vedtak vi kommer til å fatte vil bli til gagn for det fortsatte arbeid i norsk fagbevegelse.

P. Mentsen foretok så navneoppropet. Følgende var til stede:

Arbeiderpartiets Presseforbund: Per Wiedswang, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund: Alfred Vangen, Oslo, Gudmund Sævik, Namskogan, Reidar Winther, Bjørnevatn, Egil Aspås, Hvalstad.

Norges Befalslag: Albert Uglem, Oslo.

Norsk Bokbinder- og Kartonasjearbeiderforbund: Johan M. Bøe, Oslo.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Rasmus Solend, Oslo, Emil Reiersen, Oslo, Odd Isaksen, Tromsø, Lars Jansen, Bergen, Oskar Skogly, Lillehammer, Klaus Hofstad, Hommelvik, Lui Lundgreen, Kristiansand S.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund: Sverre Ofstad, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund: Kåre Dahlberg, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærs Forbund: Johan Moksnes, Oslo, Fredrik Hansen, Fredrikstad, Annanias Iversen, Bergen, Ruth Svendsen, Porsgrunn, Ingolf Nilsen, Tromsdalen, Anne-Karin Sand, Oslo.

Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund: Sigurd Johansen, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Tormod Klemetsen, Lisleby, Johan Kaarstad, Horten, Ragnvald Andersen, Bergen, Anna Sveum Mosevik, Gjøvik, M. Sommarseth, Salangsverket, Willard Kristiansen, Oslo, Per Andersen, Oslo.

Norsk Jernbaneforbund: Folke Hager, Hamar, Egil Halvorsen, Røyken, Håkon Brunborg, Bergen, Torvald Johansen, Trondheim, Fritz Fredriksen, Grorud.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Finn Kristensen, Brevik, A. Thorvik, Ålvik i Hardanger, Håkon Bjordal, Høyanger, Dagnar Nygård, Lier, Leif Andresen, Oslo, Sverre Enger, Oslo.

Norsk Kommuneforbund: Alf Øttesen, Oslo, Sigurd Halvorsen, Oslo, Jørgen Eliassen, Bergen, Kjell Jørgensen, Trondheim, John Torkildsen, Stavanger. Hans Jørgensen, Vardø.

Lensmannsbetjentenes Landslag: N. R. Mugaas, Oslo.

Norsk Litograf- og Kjemigrafafforbund: Arild Kalvik, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund: Kr. Vik Andersen, Oslo.

Norsk Losforbund: Kåre Toft, Trondheim.

Norsk Murerforbund: Lorang Kristiansen, Oslo.

Norsk Musikerforbund: Sigurd Lønseth, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund: Åge Petersen, Oslo, Martin Lea, Stavanger, Arne Barlie, Oslo. *For baker- og konditorene*: Odd Hubenbecker, Oslo. *For tobakkarbeiderne*: Randi Pettersen, Oslo.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund: Sigurd Marcussen, Oslo, Bjarne Andresen, Sarpsborg, Arvid Nebell, Svelvik, Olav A. Skogen, Notodden.

Norsk Politiforbund: Odd Eide, Oslo.

Postfolkenes Fellesforbund: Aage Tømmereek, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund: Einar Haugen, Oslo, Thor Sønsteby, Oslo, Gösta Andersson, Sandefjord, Kjell Haugerud Andersen, Stavanger, Wernalf Falao, Bergen, Odd Helland, Trondheim, Birger Moss, Harstad.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund: Wiktor Remme, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Hans Ruud, Oslo, Sverre Solbakken, Spillum i Namdal, Knut Nakken, Oslo, Wilhelm Aasli, Bjørkelangen.

Norsk Skotøyarbeiderforbund: Ingvald Hansen, Oslo.

Norsk Tekstilarbeiderforbund: Gulbrand Brauer, Oslo, Anna Nilsen, Oslo.

Telefolkenes Fellesforbund: Kaare Hansen, Tromsø, Tormod Halvorsen, Oslo, Ove Jacobsen, Oslo.

Norsk Tjenestemannslag: Thv. Karlsen, Oslo, Johan Karlsen, Trondheim, Erling Pedersen, Bardu.

Norsk Tolltjenestemannsforbund: Ivar Nilsen, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund: Thomas Einarson, Stavanger, Ebbe Holm, Trondheim, Aug. Crowo, Bergen, Wilhelm Olsen, Oslo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund: Erik Eriksen, Oslo.

Norsk Typografforbund: Roald Halvorsen, Oslo.

Norges Urmaker Svenneforbund: Arne Evensen, Lillestrøm.

Luftforsvarets Befalsforbund: Roy Tørnkvist, Oslo.

Fylkenes representanter

Akershus fylke: Sigvard Ask, Bærum.

Aust-Agder fylke: Tellef Rislå, Herefoss.

Bergen fylke: Birger L. Larsen, Bergen.

Buskerud fylke: Erling Christiansen, Drammen.

Finnmark fylke: Arthur Blix, Bjørnevatn.

Hedmark fylke: Odd Owren, Hamar.

Hordaland fylke: Fredrik Westerlund, Odda.

Møre og Romsdal fylke: Oscar Ingebrigtsen, Ålesund.

Nordland fylke: Nicolay M. Nicolaysen, Melbu.

Oppland fylke: Johs. Knapp, Gjøvik.

Oslo fylke: Oscar Olsen, Oslo.

Rogaland fylke: Georg Olsen, Stavanger.

Sogn og Fjordane fylke: Johan Skrede, Skei i Jølster.

Telemark fylke: Thoralf Hanæs, Skien.

Troms fylke: Alf Olsen, Tromsø.

Nord-Trøndelag fylke: Harald Johnsen, Bangsund.

Sør-Trøndelag fylke: Ingolf Holthe, Trondheim.

Vest-Agder fylke: Mauritz Thorkildsen, Mandal.

Vestfold fylke: Richard Thon, Tønsberg.

Østfold fylke: Thorleif Hansen, Fredrikstad.

Fra Sekretariatet: Konrad Nordahl, Oslo, P. Mentsen, Oslo, Alf Andersen, Oslo, Thorleif Andersen, Oslo, Tor Aspengren, Oslo, Gunvald Hauge, Oslo, Walter Kristiansen, Oslo, Alfred Nilsen, Oslo, Klaus Kjelsrud, Oslo, Erling Frogner, Oslo, Kaare Pehrson, Oslo, Arne Li, Oslo, Fritz W. Hannestad, Oslo, Viktor Jensen, Oslo, Lage Haugness, Oslo.

Varamenn: Einar Strand, Oslo, Odd Højdahl, Oslo (disse to møter som varamenn for de valgte tillitsmenn i LO), Knut Edvardsen, Oslo, Eivind Strømmen, Oslo, Henry Nicolaysen, Oslo.

Fra Revisjonsutvalget: Peder Birkeland, Oslo, Alf Michelsen, Oslo (Anna Nilsen møter som representant for Tekstilarbeiderforbundet).

Fra distriktskontorene:

LO's distriktskontor i Bergen: Ansgar Kristiansen, Bergen.

LO's distriktskontor i Bodø: Hans Nordahl Jensen, Bodø.

LO's distriktskontor i Drammen: Nils Sandli, Drammen.

LO's distriktskontor i Gjøvik: Odd M. Bakkejord, Gjøvik.

LO's distriktskontor i Hamar: A. H. Buflod, Hamar.

LO's distriktskontor i Kirkenes: Ronald Bye, Kirkenes.

LO's distriktskontor i Kristiansand S.: Oddvar Gøthesen, Kristiansand S.

LO's distriktskontor i Molde: Ralph Christiansen, Molde.

LO's distriktskontor i Porsgrunn: Harald E. Olsen, Porsgrunn.

LO's distriktskontor i Sarpsborg: Roar Wilhelmsen, Sarpsborg.

LO's distriktskontor i Stavanger: Per Aase, Stavanger.

LO's distriktskontor i Tromsø: Jakob Grava, Tromsø.

LO's distriktskontor i Trondheim: Rikhard Haugen, Trondheim.

LO's administrasjon: Egil Ahlsen, Harald Andersen, Per Dragland, Paul Engstad, Kåre Halden, Per Haraldsson, Ingemund Haugen, Kjell Holler, Ragna Karlsen, Kjell Lien, Mirjam Nordahl, Jon Rikvold, Ragnar Røberg-Larsen, Olaf Sunde.

Samarbeidskomitéen DNA—LO: Einar Gerhardsen, Haakon Lie.

Funksjonærsambandet i Norge: Sverre Bolstad.

LO's kvinneemnd: Solveig Løfquist Nielsen.

Gjester: Statsråd Jens Haugland, Tryggve Aakervik, Gunnar Nilsen, AOF, Johan Pedersen, referent, Arne Hjelm Nilsen, Arbeiderbladet, Paul Hovding, Arbeidernes Pressekontor.

KONSTITUERING

Konrad Nordahl foreslo Thor Aspengren og Viktor Jensen som dirigenter for møtet.

De ble enstemmig valgt.

SAKLISTE

Konrad Nordahl la fram forslag til Sekretariatets sakliste, slik:

1. Åpning.
2. Navneoppprop.
3. a) Valg av dirigenter.
b) Godkjenning av dagsorden.
c) Godkjenning av forretningsorden.
4. Opptakelse av Luftforsvarets Befalsforbund.
5. Beretning for året 1963.
6. Regnskap for 1963.
7. a) Utskriving av ekstrakontingent.
b) Avsetting til kampfond.
8. Den faglige situasjon.
9. a) Oppsigelse av Hovedavtalen med NAF.
b) Oppsigelse av Hovedavtalen med DKT.
c) Oppsigelse av Overenskomsten om produksjonsutvalg og Retningslinjer ved gjennomføring av tids- og arbeidsstudier.
10. Kollektiv hjemforsikring.

Nordahl foreslo at beretningen ble utsatt til behandling tirsdag 26. mai. Med den forandringen ble saklista enstemmig godkjent.

FORRETNINGSORDEN

Som forretningsorden ble vedtatt:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer bare ved LO's presse- og informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneoppprop.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse og for siste møte ved dets avslutning.

Saklista punkt 4

OPPTAKELSE AV LUFTFORSVARETS BEFALSFORBUND

Dirigent: Tor Aspengren.

Det forelå følgende innstilling:

I Sekretariatets møter 16. desember 1963 og 2. og 9. mars 1964 ble behandlet søknad fra Luftforsvarets Befalsforbund om opptakelse i LO. Sekretariatet gjorde følgende vedtak:

- «1. Luftforsvarets Befalsforbund opptas som medlem av Landsorganisasjonen i Norge med virkning fra 1. januar 1964. Saken forelegges LO's representantskap til godkjenning.
2. Sekretariatet nedsetter et utvalg med mandat til å utrede organisasjonsforholdene for forsvarets militære personell. Det forutsettes at en så snart råd er skaper én organisasjon for dette personell. Utvalget skal bestå av 3 medlemmer oppnevnt av LO og 2 medlemmer fra hvert av de to forbund, Norges Befalslag og Luftforsvarets Befalsforbund. Utrekningsarbeidet tar til straks.
3. Det resultat utvalget kommer fram til for så vidt angår både sammenslutningsgrunnlaget og tidspunktet for sammenslutningen, sendes av LO de to forbund til avgjørelse hver for seg, enten på et landsmøte eller ved uravstemning.»

Innstilling: Representantskapet godkjenner opptakelsen av Luftforsvarets Befalsforbund på de vilkår som er fastsatt i Sekretariatets vedtak av 9. mars 1964.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Det ble videre godkjent at Roy Tørnkvist møter som representant med stemmerett fra og med dagens representantskapsmøte.

Saklista punkt 6

REGNSKAP FOR 1963

Dirigenten refererte regnskapene for 1963.

LO's revisjonssjef *Ingemund Haugen*, la fram revisjonsutvalgets innberetning til Representantskapsmøte.

Regnskapet for 1963 ble enstemmig godkjent.

Saklista punkt 8

DEN FAGLIGE SITUASJON

Konrad Nordahl: Vi opplevde det samme ved denne tariffrevisjon som vi har gjort så mange ganger tidligere — at når vi på et representantskapsmøte legger opp vårt program for revisjon av avtalene, blir fremgangsmåten under forhandlingene og det som da skjer, sjelden i samsvar med selve opplegget. Det kommer naturligvis av at det i all forhandlingsvirksomhet er to parter, og at disse parter i høy grad er avhengige av hverandre.

På representantskapsmøtet i desember i fjor ble det vedtatt å reise endel generelle krav, men vi sa oss samtidig villige til å ta et samordnet, forbundsvis oppgjør. På grunnlag av Representantskapets vedtak har så Sekretariatet og forhandlingsutvalget forsøkt å komme fram til et resultat ved denne tariffrevisjon.

Vi hadde den første konferanse med Norsk Arbeidsgiverforening 4. februar. På denne konferanse hersket det uenighet om en rekke ting, bl.a. om hvem som skulle være med i et samordnet, forbundsvis oppgjør. Vi ble imidlertid enige om at forbundene skulle ha presentert sine krav overfor NAF innen 15. februar, slik at det skulle være klart til start for forbundsvis forhandlinger omkring 20. februar. Vi fikk endel rapporter fra disse forhandlinger, og det sto klart for oss at noe resultat var det ikke mulig å oppnå. NAF ville se alle krav under ett, både de forbundsvis og de generelle.

Den 6. mars ble det holdt et nytt forhandlingsmøte på det generelle plan. På dette møte la LO's representanter fram de generelle krav vi var blitt enige om på representantskapsmøter i desember i fjor, også inkludert de generelle krav som Representantskapet bemyndiget Sekretariatet og forhandlingsutvalget å utforme. Det var krav om et generelt lønnstillegg på 5%, som omregnet etter et veid gjennomsnitt for kvinner og menn ville utgjøre 40 øre pr. time for voksne arbeidere og 20 øre pr. time for unge arbeidere. Det ble reist krav om 50% godtgjørelse for de to første timer etter den ordinære arbeidstids slutt, og at helligdagsgodtgjørelsen for arbeidstakere i ukelønnsfagene skulle betales etter samme prinsipp som det vi ble enige om i fjor for timelønnte arbeidere. Vi tok også opp spørsmålet om arbeidstiden for ikke kontinuerlig skiftarbeid, men gjorde oppmerksom på at dette ikke var noe generelt krav i og for seg, men hvis det ikke ble enighet under de forbundsvis forhandlinger, ville vi ta det opp på det generelle plan.

I samsvar med Representantskapets vedtak var det enkelte forbund som skulle utforme kravene om lavtlønnstillegg. Vi gjorde også da oppmerksom på at vi ikke kunne ta noe forslag i det hele tatt, hvis en ikke kom til enighet i likelønnsspørsmålet for de grupper som sto igjen. Det siste har imidlertid ordnet seg, slik at det nå bare er noen ganske få grupper hvor forhandlingene ikke er sluttført.

Det var under dette møte at direktør Østberg gjorde oppmerksom på at sammenlagt utgjorde de generelle krav og forbundenes krav ca. 17% inntektsstigning.

Onsdag 11. mars ble forhandlingene brutt som resultatløse. Et par dager etter holdt Arbeidsgiverforeningen pressekonferanse hvor offentligheten ble gjort kjent med Landsorganisasjonens og forbundenes samlede krav. Vi har aldri godkjent størrelsen av disse krav, men på den annen side er det nesten umulig å motbevise dem. Vi har foretatt endel beregninger, og vi mener at de tall NAF har operert med, ligger for høyt. Det at disse tall ble offentliggjort, gjorde ikke situasjonen lettere for oss, og det har vi gjentagne ganger sagt til NAF. Jeg sa det også i Lønnsnemnda. Det er jo heller ikke vanlig at en offentliggjør tall når en vet at straks etter at forhandlingene er brutt, vil partene komme sammen i megling. Jeg skulle anta at bøndenes krav i noen grad har tatt farge av de tall NAF oppga.

Bondelagets formann har selv innrømmet at deres krav på inntektsøkning lå på ca. 28%.

Fredag 13. mars var det møte i Tariffrådet, hvor det ble gitt en orientering om forhandlingene som var avsluttet som resultatløse. Det ble overlatt til forbundene å foreta plassoppsigelse, men samtidig ble Sjømannsforbundet og Losforbundet anmodet om ikke å foreta plassoppsigelse foreløpig.

Som nevnt tidligere ble det i representantskapsmøtet i desember 1963 gjort vedtak om å gå inn for et samordnet, forbundsvis oppgjør, men samtidig ble det bestemt at Sekretariatet kunne gjøre unntak fra dette. Vi tenkte da i første rekke på Sjømannsforbundet og Losforbundet, der som regel ikke har vært med i de oppgjør vi ellers har hatt. Det skyldes at forholdene til sjøs vanskelig kan sammenlignes med forholdene i land.

Når det gjaldt høstfagene, var det ikke mulig å ta dem med i et våroppgjør hvis en av de direkte tariffparter sa nei. De var bundet av kontrakter, og for at disse skal opphøre å virke til fordel for en ny kontrakt, må begge parter være enige. Transportarbeiderforbundet ønsket ikke at losse- og lastearbeidet samt landtransporten skulle være med, og sammenlagt er jo dette en stor gruppe. Det samme var tilfelle med Norsk Musikerforbund når det gjaldt restaurantmusikerne og Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer når det gjaldt arbeidslederne. De to siste grupper er små, og så langt vi forsto Norsk Arbeidsgiverforening, hadde de ikke noe imot at disse gruppene ble unntatt. Hotell- og restaurantfaget er en stor høstgruppe. Her er det forbundet som ønsker at gruppen skal bli vårfager. Restauranteierne vil nødig dette, men med den sentralisme som eksisterer i NAF ble det sagt fra det hold at denne gruppe skulle bli med i et samordnet oppgjør hvis det for øvrig lyktes å komme fram.

NAF ville tvinge igjennom at innenriksfarten skulle være med. Det ble sagt på et tidlig tidspunkt at de ikke tok noe forslag uten at innenriksfarten var med. Vi sa det motsatte og krevde at innenriksfarten skulle holdes utenfor. Dette resulterte i at NAF sa opp til lockout for innenriksfarten, men det ble ikke sagt opp for de gruppene som ikke er medlemmer av LO. Det gjelder maskinistene og styrmennene.

Meglingen tok til 19. mars, og for å få flyt i den gikk vi med på at vi først skulle ta megling for de generelle krav og for lavtlønnskravene. Det holdt vi på med i 10 dager. Vi fikk en sterk argumentasjon fra NAF mot lavtlønnstillegg. De sa at et slikt tillegg ved siden av et generelt lønnstillegg fullstendig ville ødelegge det økonomiske grunnlag for de bedrifter som er dårlig stilt på forhånd. Det kan naturligvis være noe i det som Arbeidsgiverforeningen her hevder. Det faktiske forhold er jo at det er en del grupper som er dårlig betalt i forhold til gjennomsnittet her i landet. Det skyldes ikke at disse folkene er dårligere organisasjonsfolk eller at de står i et forbund som er dårligere enn andre forbund, men det skyldes at selve det økonomiske grunnlaget for disse næringer er så svakt at hvis folkene vil ha arbeid i det hele tatt, må de gå for en lavere betaling enn ellers,

og det var nettopp disse grupper som først og fremst skulle tilgodesees med et lavtlønnstillegg.

Arbeidsgiverne gikk til slutt med på å akseptere et lavtlønnstillegg, men det skulle beregnes på den måten at man skulle ta gjennomsnittsførtjenesten innenfor hvert enkelt tariffområde og legge til grunn. Der hvor gjennomsnittsførtjenesten lå vesentlig under gjennomsnittsførtjenesten i industrien for øvrig, skulle det kunne ytes et lavtlønnstillegg. Dette ville utelukke dem som er lavtlønte, men arbeider innenfor et tariffområde hvor gjennomsnittsførtjenesten er relativt høy. Et slikt standpunkt kunne vi selvsagt ikke akseptere.

Ellers hevdet arbeidsgivernes representanter at et lavtlønnstillegg ville ødelegge lønnsstrukturen innenfor bedriftene. Det de naturligvis var redde for, var at et lavtlønnstillegg i en bedrift skulle føre til at de som ikke fikk dette tillegg på en eller annen måte ville sørge for å få hevet sin lønn i tariffperioden, og de regnet derfor med at i løpet av et halvt eller et år ville «gapet» mellom de lavt lønte og de som ligger opp til gjennomsnittet eller over dette, bli like stort som det var før tariffrevisjonen. Vi fikk jo erfaring for dette ved et lavtlønnstillegg som ble gitt i 1958. — Vi svarte at det som skjedde i 1958 ikke ville gjenta seg, da det den gang bare var de lavtlønte som fikk lønnstillegg, mens de som lå over en viss inntekt ikke fikk noen ting. Det var derfor vi denne gang ved siden av et lavtlønnstillegg også ville ha et generelt lønnstillegg.

Ellers utviklet jo diskusjonen under meglingen seg ofte til å bli litt av en politisk affære. NAF sa at staten legger byrder på oss i så stor utstrekning at hvis vi skal kunne klare disse byrdene, blir det ikke noe igjen til lønnstillegg eller sosiale forbedringer i tariffavtalene. De viste bl.a. til forlengelsen av ferien, til økte trygdesatser som har steget fra nyttår i år og som vil stige også fra og med nyttår neste år. Til sammen utgjorde disse utgifter etter deres beregninger ca. 3,5% av utbetalt lønn. Det arbeidsgiverne da argumenterte med var at hvis dere skal ha et lønnstillegg, skal de 3,5% som staten tar fra oss, trekkes fra det beløp som dere i tilfelle skal få, og da blir det jo ikke mye igjen. Vi på vår side sa selvsagt fra at vi ikke kunne akseptere deres argumenter. Vi viste til at prisene hadde steget, og at vi måtte ha kompensasjon for denne prisstigning, og dessuten noe mer til de lavest lønte, uansett hvilke byrder som staten bestemte. Vi var også inne på konjunkturutviklingen.

Arbeidsgiverforeningen møtte denne gang både i forhandling og megling med representanter direkte fra bedriftene, og det var mye jammer å høre, ikke minst gjaldt det representantene for papirindustrien, men også fra de andre. Vi forsøkte på vår side å påvise at konjunktorene var atskillig bedre i år enn bare for 1 år siden. Til det ble det svart at det nok var riktig, men de framhevet at den konjunktur vi nå er inne i er en mengdekonjunktur og ikke en priskonjunktur. De sa at de ikke fikk mer for varene eller iallfall så lite at selv med den økning i prisene som har funnet sted i

løpet av de siste måneder, ligger disse likevel langt lavere enn de gjorde i 50-årene.

Litt er det vel i denne argumentasjon. Jeg kan i så måte vise til skipsfarten, som nok er noe lavere enn de var f.eks. i 50-årene. Ser vi videre på markedsnoteringer når det gjelder endel eksportprodukter, ser vi at også de er noe lavere. Vi kan jo ta vårt eget jernverk, som lider under de lave jern- og stålpriser, selv om det i den siste tid har vært endel oppgang å spore. Prisene på jern og stål ligger lavere i dag enn de var for 5 år siden.

Selvsagt var ikke Arbeidsgiverforeningens argumenter stort sett feilaktige, men de var etter min mening atskillig overdrevet.

Det varte lenge før arbeidsgiverne kom med noe tilbud. De sa ikke nei, og innimellom sa de halvt ja, men så kom de tilbake til et halvt nei igjen, og det gjaldt både lavtlønnstillegg og et generelt tillegg. Det lyktes likevel under meglingen å komme fram til en rammeavtale om hvordan et eventuelt lavtlønnstillegg skulle virke, og det samme var tilfelle med et generelt lønnstillegg. Det var kanskje det nyttigste vi gjorde under meglingen. Det var en rammeavtale som forbundene skulle forhandle videre på.

Siste dag fikk vi så et tilbud på 14 øre i generelt lønnstillegg og 6 øre pr. time i lavtlønnstillegg, men det ble fremholdt at dette kunne ikke bedriftene klare på et år. Det måtte fordeles på to år.

Vi diskuterte oss imellom hvor langt vi skulle strekke oss. Den siste dag da vi fikk det nevnte tilbud fra NAF, ga også vi et tilbud for å komme fram til en løsning. Vårt tilbud gikk ut på å ville anbefale et forslag på 30 øre timen i generelt lønnstillegg og et lavtlønnstillegg på 30 øre pr. time, men dette avviste NAF's representanter med en gang, og vi måtte ta bruddet kl. 2.00 natten til fredag 10. april.

Vi ble så innkalt til konferanse hos statsråd Haugland, to representanter fra NAF og to representanter fra LO. Statsråd Haugland anmodet oss om å forsøke en gang til, og partene erklærte seg enige. Før denne meglingsrunde lørdag 11. april hadde vi et sekretariatsmøte. På dette møte ble vi enige om at vi ikke kunne «fire» oss lenger ned enn vi hadde gjort. Situasjonen var slik at ethvert lavere tilbud fra vår side ville, hvis det ikke førte fram, bli brukt mot oss. Vi så det slik at vi kunne komme i den situasjon at samfunnet ville gripe inn. Hvis det skulle skje, var det best at det ikke forelå noe anbefalt forslag, for et anbefalt forslag, selv om det er forkastet ved avstemning, ville i høy grad virke bindende for en lønnsnemnd.

Meglingen lørdag 11. april varte i 2½ à 3 timer. Vi sa fra at vi ikke kunne strekke oss lenger enn vi hadde gjort. Senere er dette blitt utlagt som et ultimatum. Direktør Østberg brukte det i Lønnsnemnda gjentagne ganger. Han sa at NAF's forslag ikke var noe ultimatum, men det forelå aldri noe tilbud fra NAF som var høyere enn det jeg har nevnt.

Mandag 13. april hadde vi så møte i Tariffrådet, og det ble gitt melding om at hvis Tariffrådet ikke hadde noe imot det, ville Sekretariatet fast-

sette arbeidsstansen fra fredag 17. april ved den ordinære arbeidstids slutt. Vi sendte ut en pressemelding den 15. april, hvor vi redegjorde for de faktiske forhold. Dette vakte irritasjon i NAF, men det var ikke noe å gjøre med det. Vi hadde tiet inntil da, men nå mente vi at tiden var inne til å sende ut en redegjørelse for at det norske folks skulle vite hva som var den faktiske årsak til bruddet, og det var ikke de tall som borgerpressen brukte nesten hver eneste dag.

Vi ble innkalt til møte i det såkalte kontaktutvalg hos Statsministeren, hvor NAF's og LO's representanter ga en redegjørelse for forhandlingenes og meglingsenes forløp. Det var i dette møte vi fikk rede på — etter en direkte forespørsel fra meg — at bøndernes organisasjoner hadde krevd 28% inntektsøkning.

Vi sa fra til Statsministeren at det var nytteløst med flere forhandlinger og meglinger, og at arbeidsstans ville inntre fredag 17. april. Statsministeren fortalte oss at situasjonen hadde vært drøftet i en regjeringskonferanse, og at det i statsråd i dag ville bli besluttet at tariffvistene skulle bli avgjort ved tvungen lønnsnemnd, og det ble henstilt til partene å trekke oppsigelsene tilbake. Denne anmodning fikk Landsorganisasjonen skriftlig senere på dagen, og i samsvar med tidligere praksis ble så forbundene anmodet om å trekke de foretatte oppsigelser tilbake. Det ble gjort. Det samme gjorde forresten også NAF med lockoutvarselet i innenriksfarten.

Etter at det var avgjort at tariffoppgjøret skulle ordnes ved tvungen lønnsnemnd, ble det holdt en konferanse i NAF 17. april. Vi ble enige om at vi skulle opprettholde den rammeavtalen som det var nedlagt så mye arbeid i, og at prosedyren i lønnsnemnda i første omgang skulle gjelde samtlige tariffavtaler som hadde utløp til og med 15. mai. Vi fikk et tilbud fra NAF om at de avtaler som løp ut etter 15. mai var de villige til å gi samme behandling som de som løp ut tidligere. Det vil altså si at de ville akseptere det som ble Lønnsnemndas kjennelse. Foreningen tok imidlertid det forbehold at dette ikke gjaldt hotell- og restaurantfaget. Dette anså vi som den rene hevnaakt fra NAF's side, for foreningen hadde fullt mandat fra nevnte næring til å slutte en ny avtale med LO, og det var også Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbundet enig i. Derimot kunne NAF gå med på at tariffavtalen for losse- og lastearbeidet i havnene samt landtransporten ble med nå på betingelse av at en ble enig om at disse avtaler for ettertiden skulle ha utløp på våren.

Sekretariatet besluttet å overlate til de enkelte forbund som hadde avtaleutløp etter 15. mai, selv å avgjøre om de ville akseptere NAF's tilbud. En del forbund har akseptert det, andre ikke.

Så noen ord om prosedyren i Rikslønnsnemnda. Den varte for de generelle saker fra 28. april kl. 9.00 til torsdag 30. april kl. 16.00. Resultatet av Rikslønnsnemndas kjennelse har vært sterkt diskutert, som rimelig kan være. Det har vært spurt om hva denne kjennelse gir. Det er naturligvis ikke så lett å si hva den gir nøyaktig i prosenter, da lavtlønnstillegget vari-

erer sterkt, men vi er kommet til det resultat — og det tror jeg at også NAF er — at Lønnsnemndas kjennelse i gjennomsnitt gir ca. 4%. Etter beregninger fra vårt økonomiske kontor skulle alle voksne menn som ligger noenlunde på gjennomsnittsfortjeneste, eksklusive de tillegg som er blitt «skrellet av», få et lønnstillegg på 3,8%. For kvinner var den gjennomsnittlige timefortjeneste eksklusive «avskrellingene» 5,44 øre pr. time i 4. kvartal i fjor. For dem blir tillegget 5,9%. Noen gjennomsnittsberegning for hvor mye tilleggene betyr i prosenter spesielt for den gruppen som får lavtlønnstillegg, har en ikke grunnlag for å foreta, men det er et par regneeksempler som jeg skal få referere. En mannlig arbeider med gjennomsnittsfortjeneste på kr. 6,— pr. time eksklusive tillegg i 4. kvartal 1964, får således et lønnstillegg på omlag 7,5% i gjennomsnitt for tariffperioden, og en kvinnelig arbeider med en gjennomsnittsfortjeneste på kr. 4,50 får et tillegg på 10% i gjennomsnitt for tariffperioden. Dette er bare et par eksempler på hvordan det slår ut, men det er klart at for dem som ligger over gjennomsnittet og delvis langt over dette — jeg nevner at det er grupper som tjener kr. 10,— — kr. 11,— og vel så det — blir prosentsatsen mye mindre, men for gjennomsnittet, hvis vi tar alt under ett, utgjør det som jeg sa ca. 4%. Men nå får vi for ordens skyld også ta med at vi fikk en viss forhøyelse av overtidsgodtgjørelsen. Vi har som bekjent hatt 25% for de to første overtidstimer i hele dette århundre. Nå blir godtgjørelsen 35%.

Når det gjelder helligdagsgodtgjørelsen for ukelønte, vil dere sikkert huske at på siste representantskapsmøte hadde Sekretariatet ikke tatt dette med i sitt forslag. Når vi ikke gjorde det, var det fordi vi viste at forholdene var så ulike innenfor ukelønnsfagene at det var vanskelig å reise dette som et generelt krav. Representantskapet vedtok imidlertid at det skulle reises som generelt krav, men det har skapt vanskeligheter. Enkelte forbund oppdaget at de kunne risikere å få dårligere godtgjørelse enn de hadde. Arbeidsgiverne sa at de var villige til å la de bestemmelser som vi nå har for 1. og 17. mai, og som skal slå fullt ut i 1967 for de timelønte, også gjøres gjeldende for de ukelønte, men, sa Arbeidsgiverforeningen videre, da må de ta de regler som vi er blitt enige om når det gjelder timelønnsfagene, bl.a. tapsreglene. Det var endel ukelønnsfag som ikke hadde hatt tapsregler tidligere. Det har vært slik som for månedslønnsfagene at om en kvinne eller mann begynner en dag og det er helligdag dagen etterpå, så får de ikke noe trekk for helligdagen. Etter de regler vi har gjennomført, skal det være opptjeningstid, men til gjengjeld får man helligdagsgodtgjørelsen på den samlede fortjeneste. Det gjelder også overtid.

I Sekretariatet var vi i et dilemma. Hva skulle vi gjøre? Skulle vi droppe det hele da vi ikke kunne tilfredsstille alle grupper? Sekretariatet kom til det resultat at her måtte vi se på hva som gagnet det store flertall av ukelønte, og vi ble da enige om at den ordning vi kunne få med NAF

var til gagn for det store flertall, og derfor aksepterte vi den samme ordning som for timelønne. Det ble også Lønnsnemndas kjennelse.

La meg så si noen ord om begrepet lønnsnemnd. Før krigen het det voldgift, men så fant en ut at det var et stygt ord, og så ble det til lønnsnemnd.

Lønnsnemnd har vi hatt en del ganger, men jeg vil gjenta det jeg sa i Rikslønnsnemnda, at det er første gang vi prosederer for hele tariffkomplekset, slik vi gjorde det denne gang. Det vi tidligere har prosedert generelt for de fleste grupper har vært dyrtidstilleggets størrelse eller om indeksregulering av lønningene.

Det kom endel protester mot lønnsnemnd. Det kommer imidlertid ofte protester til Landsorganisasjonen. Protestenes antall kan variere for hver gang. Det meste vi har hatt er mellom 80 og 90. Denne gang var protestenes antall 31. Det en skal merke seg er at det ikke er kommet noen protester etter at lønnsnemndskjennelsen falt. Jeg har brakt i erfaring at det fra et bestemt hold ble varslet store demonstrasjoner her i Oslo, men det ble det ikke noe av. Når det gjelder Lønnsnemndas kjennelse, synes jeg ikke den var så aller verst. Ett er iallfall klart, at det ikke ville ha lyktes for oss å komme til et slikt resultat selv om vi hadde meglet i aldri så lang tid. Hvis det ikke hadde blitt lønnsnemnd, hadde det blitt åpen konflikt. Hadde vi så fått det samme resultat som Lønnsnemnda ga etter, la meg si ca. 6 ukers konflikt, ville sikkert de fleste ha sagt at dette var et bra resultat. Arbeidsgiverforeningen fikk ikke sin vilje igjennom. Det er min mening at slik hele den politiske situasjon for øyeblikket ligger an i vårt land, var det riktig at det gikk som det gikk.

Vi har jo flere oppgjør. Vi har staten, og det er en stor gruppe lønnstakere. Det er kommet et anbefalt forslag som nå går til avstemning og som jeg antar vil bli vedtatt. For dem som arbeider i staten var det ingen revisjon i fjor, da de arbeidet på en 2-årig avtale. De hadde indeksreguleringsbestemmelse i sin avtale. Etter denne bestemmelse var indeksen steget med 9,3 poeng eller 8,7%. Nå kunne staten ha sagt at den ikke ville gi noen kompensasjon. I det private næringsliv har vi sloss med arbeidsgiverne i mange år og prosedert i Lønnsnemnda på grunn av indeksreguleringsbestemmelsene. Vi har de siste år kommet fram til at Arbeidsgiverforeningen har anerkjent at det skal gis $\frac{3}{4}$ kompensasjon for indeksstigning. I Danmark har de hatt helautomatisk indeksreguleringsbestemmelse i hele etterkrigstiden. I dag gir denne bestemmelse ca. 70%. Etter det prinsipp som nå er anerkjent av NAF, ville det være umulig for statens representanter å si til sine lønnstakere at vi ikke vil gi kompensasjon eller vi vil gi en mindre kompensasjon enn $\frac{3}{4}$. $\frac{3}{4}$ kompensasjon utgjør så vidt jeg vet 5,9%, og så har de fått Lønnsnemndas kjennelse ved siden av.

Her er vi innenfor et arbeidsområde hvor det er liten eller ingen lønnsglidning. Noe er det vel på grunn av klasseopprykk eller en forbedret tittel, men svært lite. Jeg nevner disse ting, for slik som stillingen lå an,

ville ikke staten ha kunnet komme utenom det oppgjør som nå har funnet sted. En annen sak er at om 2 år vil vi komme i den stilling at det private arbeidsliv, staten og kommunene vil ha tariffrevisjon noenlunde på samme tid. Det vil være like indeksreguleringsbestemmelser over hele linjen.

Jeg mener at slik som situasjonen lå an i år var forslaget for statens lønnstakere fullt forsvarlig. En annen sak som kan diskuteres er fordelingen, for man fordeler jo på en annen måte i staten enn i det private arbeidsliv. Den som tjener minst får minst, og den som tjener mest får mest, ikke i prosenter, men i kroner og ører. Det er hele lønnsystemet vi har så vel i staten som i kommunene, som gir dette utslag.

Kommunene hadde tariffrevisjon i fjor, men så langt det er mulig, bør man samordne lønningene i stat og kommuner, så man holder opp med «skjelingen» til hverandre, slik det har vært inntil i dag. Uten å ha sett forslaget, ser jeg det som et utslag av det arbeid som har vært i gang for å utjevne lønnsforholdene mellom arbeidstakerne i staten og kommunene.

I samband med revisjonen av tariffavtalene her i landet, må jeg også se litt på det oppgjøret de fikk i Sverige. Der satt de to hovedparters forhandlere sammen fra november til april. Resultatet ble 1,3% tillegg første året og 3,3% andre året. Statstjenestemennene fikk noe mer på grunn av at de ikke hadde lønnsglidning.

De hadde en bedre utgangsstilling i Sverige enn hos oss for så vidt som prisene hadde holdt seg mer stabile, og de hadde hatt en noe høyere lønnsutvikling siden 1963 enn vi hadde i Norge. Så nær som vi ligger opp til hverandre, er det naturligvis fristende å gjøre sammenligning. Sverige ligger på det høyeste nivå i Europa når det gjelder nominallønninger. Norge ligger som nr. 2. Den samme rangordning er vel også til stede når det gjelder sosiale fordeler. Svenskene får 4 ukers ferie fra neste år. Det samme gjør vi. Det er bare det å bemerke at den svenske økonomi er betydelig sterkere enn den norske.

Så til slutt noen ord om neste tariffoppgjør. Når jeg nevner dette i dag, er det fordi det var oppe også i Lønnsnemnda. Direktør Østberg sa at situasjonen vi var kommet opp i denne gang var så alvorlig at organisasjonene måtte ta spørsmålet opp til inngående drøfting. Jeg vil gjerne her referere hva jeg svarte på dette i Lønnsnemnda:

«Det har jeg ikke noe imot, men jeg antar at neste storoppgjør om et par år må tas som forbundsvis oppgjør, hvor Landsorganisasjonen i det hele tatt ikke stiller generelle krav, men at alle krav stilles av de enkelte forbund, selv om noen av kravene er av en slik natur at de berører de fleste tariffområder. I fjor var det ingen forhandlinger på det forbundsvis plan. I år var det forutsetningen at forbundene skulle forhandle, men resultatet av dette ble omtrent det samme som i fjor. NAF sa nei i fjor fordi det var ønsket et fellesoppgjør. I år ble det sagt nei fordi det først skulle føres generelle forhandlinger, og vi vet hva det resulterte i. Vi må være klar over at dette går ikke flere ganger. Når det gjelder organisasjoner som ikke er medlemmer av LO, må NAF forhandle med hver enkelt av disse. Det samme må NAF også gjøre med forbund i LO.»

Jeg sa videre:

«Når det gikk bra i fjor, skyldes dette at det var 1-årige avtaler og at Regjeringen ga erklæring om at prisnivået skulle holdes stabilt i 1963. Dertil kom at bøndene fikk et oppgjør noenlunde etter samme normer som fellesoppgjøret. Det var et virkelig samordnet oppgjør for den største del av de norske samfunnsborgere.»

Hvordan det vil gå med jordbruksoppgjøret i år vet vi ikke. Vi kjenner til at de norske jordbruksorganisasjoner krever en inntektsøkning på 28%. Vi har ikke hørt noe om at de har redusert dette ned til 5%, slik som LO gjorde det. Så vidt jeg vet, vil det ikke fremkomme noen erklæring fra Regjeringen om at det kommende år skal holdes et stabilt prisnivå. Med andre ord — vi er kommet i en helt annen situasjon enn vi var i fjor.

Jeg går så pass utførlig inn på disse tingene fordi det var umulig å få NAF med på den metode for forhandling som vi mente burde gjennomføres. Vårt mønster var at de enkelte forbund først skulle ha sine forbundsvisse forhandlinger ferdige så langt det var mulig. Til slutt skulle vi da ta de store lønsspørsmål. Det burde vært sluttsteinen for meglingen. I stedet satt vi hele tiden under forhandlingene og meglingene og snakket om generelle ting. Vi fikk det inntrykk av arbeidsgivernes holdning at hvis vi bare kom fram her, skulle det ikke snakkes noe om de andre tingene.

Opplegget vårt for denne tariffrevisjon førte altså ikke fram. Derfor kan jeg ikke se noen annen utvei for oppgjøret om to år enn at vi får slå inn på samme linje som i 1956. Da forsøkte vi generelle forhandlinger, men det lyktes ikke. Så droppet vi dette og lot et av våre store forbund reise de samme krav ved forhandlinger og megling, og de gjennomførte sine krav i nevnte år, og så fikk da de andre forbund det samme oppgjøret.

Nå er vel alle klar over at det er to parter. Selv om vi neste gang beslutter forbundsvisse oppgjør, kan NAF si nei til et slikt oppgjør, og si opp til lockout. Med dette kommer vi i en liknende situasjon som i år, men den får vi i tilfelle ta.

Vi lever i et vel organisert samfunn. Alle organisasjoner presser på for å få mest mulig, men alt skal betales, og da blir det ofte ikke mye igjen. Det vil vi nok få merke når oppgjøret er ferdig for bøndene. Vi vil også få merke det på grunn av at de lavt lønte fikk større tillegg enn de andre. Jeg nevner dette fordi vi ikke kommer forbi en viss prisstigning, spesielt innen næringsmiddelbransjen. Og jeg har sagt det før og gjentar det — at vi kan ikke la de folkene ligge på lav lønn bare for å unngå prisstigning. Vi kan ikke vente at disse arbeidsgrupper skal betale for at vi skal få så mye mer ut av vår lønn. Derfor må vi finne oss i å ta de ofre som følger med at de som ligger lengst nede på lønnsstigen får noe mer, slik at de kan følge med i velstandsutviklingen.

La oss håpe at prisstigningen fremover blir så liten som mulig. Vi har fått bra indeksreguleringsbestemmelse. Det må være alles ønske at det ikke blir nødvendig å gjøre den gjeldende, for det kan føre til en for sterk inflasjonsmessig utvikling. Foreløpig har vi klart oss noenlunde.

Vårt kostnadsnivå ligger ikke noe vesentlig over det som er det alminnelige i Europa, men skal vi få en eller to indeksreguleringer i denne tariffperioden, kan det skape vansker for oss på mange måter. Jeg tror vi kan si at når galt skal være, ble ikke resultatet av årets revisjoner så dårlig. Samfunnsøkonomisk ville det blitt det om vi hadde fått noenlunde samme resultat etter f.eks. 5—6 ukers konflikt.

Dirigenten foreslo at formannens redegjørelse skulle bli tatt til etterretning.

Ingvald Hansen ba om ordet.

Formiddagsmøtet ble hevet.

ETTERMIDDAGSMØTET 25. MAI KL. 14.30

Dirigent: Viktor Jensen.

Protokollen fra formiddagsmøtet ble referert av sekretær *Thorleif Andreassen* og enstemmig godkjent.

Ordskipet om Konrad Nordabls foredrag:

Ingvald Hansen: Jeg må si jeg er forbauset over at dirigentene hadde ment at Representantskapet kort og godt skulle tatt LO-formannens redegjørelse til etterretning uten debatt. Tror det hadde kommet til å vekke berettiget oppsikt ute blant medlemsmassene hvis slikt hadde skjedd.

Jeg skal ikke bruke mye tid på å kommentere Lønnsnemndas kjennelse. Tror direktør Østberg var ganske nær sannheten da han i et intervju uttalte «at avgjørelsen er så nær midt på treet som det er mulig». Når det gjelder bruk av Lønnsnemnd er den alminnelige oppfatning blant arbeidsfolk i vårt land den samme som den danske LO-formannen, *Eiler Jensen*, nylig ga uttrykk for: Han sa: «Bare å nevne ordet voldgift», eller for å nytte vårt mer pyntelige ord: tvungen lønnsnemnd, «er i seg selv avskyelig, for det er en blanding av tvang, vold og gift». Når det gjelder bruken av lønnsnemnd i år, har jeg tenkt mye på den begrunnelsen som var gitt for tvungen lønnsnemnd. Begrunnelsen denne gang var at konflikt hadde fått et slikt omfang at skadevirkningene ville blitt store både for samfunnet og for den enkelte.

Ja, men det var vel en utvikling som vi måtte være klar over når vi etter en par-tre tariffrevisjoner har imøtekommet et alminnelig ønske om å flytte fler og fler av de fag som hadde sitt overenskomstutløp ut på høsten over til våren. Det er jo en naturlig utvikling av det som vi selv har lagt opp til. Da må begrunnelsen bli noe haltende. Men jeg trodde at når vi la overenskomstenes utløp til noenlunde samme tid ble det mer tyngde i selve tariffoppgjøret. Her tror jeg at jeg deler oppfatning med svært mange.

Jeg vil også få si noen ord om vår tariffpolitikk i sin alminnelighet. Den mest alminnelige oppfatning er vel den, at det siste tariffoppgjør har vært

preget litt for mye av å ta situasjonen «på sparket». Dermed har en overlatt litt for mye av offensiven til motparten. Det skulle kanskje være taktisk betont, men resultatet er at vi nærmest har eliminert tilliten til vår forhandlingsinstitusjon, for ikke å snakke om tilliten til meglingsinstitusjonen. Alle står fram og beklager dypt det som skjedde i år. Riktig som LO-formannen sa: direktør Østberg uttalte i Lønnsnemnda ønsket om en konferanse mellom partene for å drøfte opplegget for neste gang. Det ble holdt en lignende konferanse i fjor høst med representanter fra begge parter straks etter at regjeringskrisen inntrådte i fjor, og da var ikke situasjonen særlig gunstig. Hvis det skal være noen konferanse om vår framtidige tariffpolitikk, mener jeg fagbevegelsen denne gang får diskutere den uten velvillig assistanse utenfra.

Jeg erklærer meg uten videre enig i Nordahls uttalelser om at vi lever i et velorganisert samfunn. Og spørsmålet er om norsk fagbevegelse har evnet å fornye seg i pakt med utviklingen. Jeg anser det nødvendig at vi i fagbevegelsen først og fremst kommer sammen og diskuterer den side av saken for om mulig å nå fram til noen retningslinjer som er mer faste i fisken enn det vi har operert med de siste gangene. Jeg foreslår derfor: «Sekretariatet pålegges å innkalle til en tre dagers konferanse på bredt grunnlag for å drøfte fagbevegelsens framtidige tariffpolitikk.

Saken blir endelig å behandle på Fagkongressen i 1965.»

Erik Eriksen: Det var et spørsmål i forbindelse med Lønnsnemndas kjennelse. Jeg vil nevne at jeg har rettet spørsmålet til Mentsen, men jeg ser gjerne jeg får svaret fra denne talerstol. Spørsmålet gjelder reguleringen av lavtlønnstillegget. Hvis man i beregningsperioden for siste kvartal foregående år ligger over taket, skal man ikke ha lavtlønnstillegget. Men det hender at en bedrift midt i perioden av forskjellige grunner går over til timelønn, altså normallønn pluss akkordavsavn som ligger under taket: skal da lavtlønnstillegget komme til anvendelse?

Haakon Bjordal: Mitt spørsmål gjelder også lavtlønnstillegget. I og med at det er siste kvartal i 1963 som legges til grunn, slår det ut på den måten at folk på kr. 20 000,— i årsinntekt og derover kan få det på grunn av at deres inntekter i siste kvartal var så lave at de er berettiget til det, mens folk som tjener kr. 16—17 000,— ikke får det fordi de har hatt en jevn fortjeneste gjennom hele året.

Dette hører i grunnen ikke til avgjørelsen i Lønnsnemnda, for dette har jo LO's forhandlere vært med på. Det står i den rammen som er trukket opp, og som nemnda har brukt. Et slikt utslag som nevnt virker dårlig ute i bedriftene. For framtiden bør man ikke legge et kvartals inntektsforhold til grunn. Det vil være mye riktigere å nytte årsfortjenesten, for det er nå den man tross alt lever av.

Når det gjelder den retning som tariffoppgjøret fikk, er det denne gang ikke noe å gjøre ved det. Men spørsmålet er om ikke fagbevegelsen for framtiden burde slå inn på andre linjer for å hindre at motparten kan drive

det fram til et slikt resultat. For det er motpartens politikk som denne gang har seiret i og med at den kan få det dit den vil ha det. Vi må finne fram til retningslinjer som forhindrer at motparten styrer tariffpolitikken på denne måten.

Wiktor Remme: Jeg har et spørsmål om den såkalte avskrellingshistorien. Det står i merknadens punkt c:

«I beregningsgrunnlaget ad a og b medregnes ikke tarifferte tillegg for overtid og skift, samt ansiennitet og heller ikke betaling for helligdager.»

Nå er det jo så at en del overenskomster også har smusstillegg. Mitt spørsmål er om smusstillegg også skal avskrelles ved beregningen. Smusstillegg er jo et tillegg for arbeidets egenart og er etter mitt skjønn ikke alminnelig lønnsbetaling og burde være med i denne avskrellingen. Det har en viss betydning for vårt forbunds vedkommende. Det gjelder 12 øre for oss, for andre fags vedkommende noe mer.

Roald Halvorsen: Det var Hansens forslag som foranlediget at jeg tok ordet. Jeg tror nemlig det er riktig. Hvilken form det får har ikke så mye å si for meg.

Men det var en faktisk hendelse under tilpasningsforhandlingene som gjør at jeg tror det er noe feil ved løsningen selv av så enkle oppgaver som det å tilpasse det som Lønnsnemnda er kommet fram til. Vi var i såkalte tilpasningsforhandlinger sist onsdag og torsdag. Vi kalles et høyt-lønnsfag, men vi vil gjerne ha våre minstelønnsatser så høye som mulig, fordi vi ikke har noe tillegg utover de personlige tillegg og minstelønnsatsene. Vi bygger på de sistnevnte og har ikke en rekke tillegg som vi kan holde utenom. For vi har ikke noe å holde utenom. Lønnsnemndas kjennelse når det gjelder II, punkt 3 gir direkte adgang til å forhandle om minstelønnsatsene. Om gjennomføringen står det at:

«hvis det ikke oppnåes enighet om noe annet ved de forbundsvise forhandlinger, skal samtlige minstelønnsatser, normallønnsatser og personlige lønninger forhøyes med 20 øre pr. time» osv. Her hadde vi full dekning for, innenfor rammen av Lønnsnemndas kjennelse, å få forhøyet de fleste minstelønnsatser med 35 øre. Altså 20 pluss 15 etter I og II. Dette kjørte vi med, for vi visste vi hadde medhold i LO for vårt syn. Men kl. 19.30 onsdag kom det telefon mens vi satt i viktige særmøter. Jeg måtte i en konferanse hvor det ble fortalt at et lavtlønnsfag hadde gått med på 20 øre på minstelønssatsen mot å få et lavtlønnstillegg utenom minstelønssatsen. Det må være en feil ved systemet når det sitter direktører i NAF og dikterer sine personer til enhver tid, så å si på minuttet. Vi trodde faktisk at vi slo sammen med dette lavtlønnsfaget. Men de hadde anledning til å gå tilbake til lønnsnemnda med saken før de hadde prosedert for denne. Det valgte vi ikke å gjøre. Derfor får vi bare 20 øre.

Det er litt eiendommelig overfor medlemmene å si at vi egentlig har gitt avkall på kr. 6,75 pr. uke på minstelønssatsen, som jeg er overbevist

om at NAF aldri hadde gitt avkall på å unngå å gi, hvis de på noen måte kunne unngå det.

P. Mentsen: To av de spørsmål som her er reist henger nøye sammen, men de er stilt på hver sin måte. Så vidt jeg forsto Eriksen, stilte han spørsmål om lavtlønnstillegget er avhengig av beregningsgrunnlaget 4. kvartal 1963, og da er slik å forstå at de som ikke har rett til å få det etter denne beregning, heller ikke har rett til det siden.

Til det er å svare at lavtlønnstillegget så vel som de andre bestemmelser som er kommet med i Lønnsnemndas kjennelse, står ved makt i hele tariffperioden. Det er ikke en engangsforeteelse. Selv om ikke en person var berettiget til lavtlønnstillegget etter beregningen siste kvartal 1963, kan vedkommende likevel etter tariffavtalens ikrafttreden 1. mai 1964 ha rett til å få det. Vedkommende kan i mellomtiden ha kommet inn på et annet arbeidsområde med lavere akkord- eller timefortjeneste. Det motsatte kan også være tilfelle. Eksempelvis kan en gruppe eller person som i 4. kvartal 1963 lå på en gjennomsnittsfortjeneste på kr. 6,30 eller kr. 6,40 pr. time, nå være flyttet over til et område hvor hans fortjeneste pr. 30. april 1964 er kr. 7,50 pr. time. Vedkommende har da selvsagt ikke krav på noe lavtlønnstillegg. En må derfor se merknadens punkt a i sammenheng med punkt b. Punkt a gjelder fortjenesten i beregningsperioden og punkt b den lønn som faktisk gjelder den enkelte dagen før den nye lønn trer i kraft.

Derfor blir det ikke riktig som Bjordal sa. Jeg ber om at de foran nevnte merknader blir lest nøye, og da blir en merksam på at punkt a i første rekke vedrører akkordene eller akkordordningen. Viser det seg da at akkordene ifølge nevnte beregningsgrunnlag er så lave i gjennomsnitt at de ikke gir en fortjeneste over «taket», må særlig akkordene da reguleres opp. Følgen av det kan i enkelte tilfelle bli at noen som har tjent mer i perioden enn andre, vil få det, men det som står igjen er likevel at akkordene er skjeve.

La meg også gjøre det helt klart at hvis noen som har stått på en høyere fortjeneste tidligere og vedkommende dumper ned under det såkalte «tak», har vedkommende rett til å få lavtlønnstillegget.

Så kommer den annen del av spørsmålene. Hvordan skal lavtlønnstillegget reguleres inn? Det er det de direkte tariffparter skal prøve å få til gjennom tilpasningsforhandlingene. Det er flere måter å gjøre det på. Det kan gjøres ved en gjennomsnittsberegning, slik at det kan gis tillegg på samtlige satser. Det kan også ordnes på den måte at det gis som tillegg til den ukentlige eller 14-daglige utbetaling, uten at det er fastsatt til noen bestemt sats. Utenom de eksempler jeg her har nevnt, er det flere muligheter. Men det som er helt sikkert er, at blir partene ikke enige om noe annet, må en holde seg til gjennomføringsbestemmelsen, punkt 4 i I i Lønnsnemndas kjennelse. Den er absolutt. Jeg skal ikke gå nærmere inn på den, men bare si det tydelig at blir man ikke enig på annen måte og

heller ikke i 4-mannsutvalget, skal reguleringen skje ved forhøyelse av eller innførelse av akkordavsavn. Med det jeg her har sagt er det klart nok at jeg må anbefale alle sammen så langt råd er å søke å komme fram under tilpasningsforhandlingene til ordninger som så vidt mulig virker mest hensiktsmessig og tilfredsstillende.

Så har vi dette med smusstillegg, som Remme nevnte. Jeg viser i så måte til merknadens punkt c i II. Det er her helt tydelig spesifisert hva som kan skrelles av ved beregningen av «takene». Det er tarifferte tillegg for overtid, skift samt ansiennitet og betaling for bevegelige helligdager. Når det gjelder smusstillegg og maskintillegg, var det ikke mulig å få det med. Alle dere som tidligere har vært med og diskutert lavtlønnstillegg, «tak» og grensetall vet at dette alltid har vært et stridens eple. Arbeidsgiverforeningen hevder at en del av de såkalte maskintillegg og smusstillegg til dels er lønnstillegg som er gitt mer eller mindre fordekt, fordi slike tillegg i stor grad utbetales for samtlige timer enten vedkommende står ved maskinen eller har smussig arbeid. Det må en derved vurdere ved hvert enkelt tilfelle. Jeg vil derfor si til Remme at hvis han under tilpasningsforhandlingene kan få brakt helt på det rene at det eksempelvis gjelder et smusstillegg som bare betales for de timer som det arbeides med smussig arbeid, så har han kanskje mulighet til å få skrellet det av. Men hvis det her betales som et tillegg all-over for alle timer, da tror jeg det har liten hensikt å oppta noen diskusjon om det.

La meg så si noen ord om det Halvorsen var inne på. Norsk Typograf-forbund så vel som de øvrige forbund som har reist krav om å få høynet minstelønssatsene i tariffavtalene for at ikke gapet mellom tariffert sats og utgående lønn skal bli så stort, har hatt LO's sanksjon til det. Men jeg har sagt før og vil gjenta det nå, at jeg tror ikke det vil være mulig for et enkelt eller et par minstelønnsfag å få satsene høynet. For disse satser må nok sees i sammenheng. De gjeldende minstelønssatser er de samme i dag. Ukelønnsfagene, uansett hvilken håndverkergruppe det er, har de samme satser. Det samme gjelder også timelønnsgruppene. Det kan selvfølgelig med stor tyngde anføres at når det gjelder minstelønssatsene, særlig for typografer og litografer, vil kanskje en stor høyning av disse satser ikke på noen som helst måte gi noe direkte utslag på utgående lønn, når det tas forbehold om at ikke samme høyning skal gi seg utslag på personlige lønninger. Derimot har vi andre minstelønnsfag, hvor den utgående lønn er særlig lav og der en høyning av minstelønssatsene vil få øyeblikkelige konsekvenser. Det er dette som gjør saken vanskelig. Jeg kan bare i denne sammenheng føye til at det er beklagelig at det ikke lyktes å få disse satsene hevet en del.

Til slutt vil jeg si om dette at det er riktig som Halvorsen sier, at det har ingen hensikt å gå tilbake til Lønnsnemnda med dette spørsmål for det vil sikkert ikke Nemnda ta stilling til.

Når det gjelder Ingvald Hansens forslag, så betyr det, etter min mening,

nærmest en vedtektsendring. Det kan derfor ikke realitetsbehandles her. Forslaget burde i så fall sendes til Kongressen og behandles av den. I følge våre vedtekter er det jo Landsorganisasjonens Representantskap som har myndighet til å trekke opp tariffpolitikken i enhver situasjon.

Ingv. Hansen: Til det siste Mentsen nevnte kan jeg si at vi i fagbevegelsen ofte på rent uformelt grunnlag har diskutert problemer som har angått fagbevegelsen. Jeg har ikke nevnt at en slik konferanse som av meg foreslått skal treffe noe vedtak. Men jeg tror det kunne ha sin store betydning om man uformelt med representanter fra LO's ledelse, forbundene, gjerne også distriktssekretærene i LO og andre, kunne diskutere de problemene som hver dag diskuteres rundt om i organisasjonen. Det kunne bidra til avklaring og samtidig være en rettleiing for det organ som skal treffe den endelige avgjørelse.

Dirigenten foreslo at Hansens forslag ble oversendt Sekretariatet.

Konrad Nordahl: Ingv. Hansen begynte sitt innlegg med å sitere formannen i det danske LO, Eiler Jensen. Og alle kan vel være enig om at det er tre ikke helt pene ord. Men hva gjorde danskene i fjor? Jo, de la det opp slik at Folketinget ble voldgiftsnemnd. Så får de vedtatt et forslag i Folketinget som ga de lavtlønte tillegg i fjor, men ingenting til de andre, og så får de da et lønnstillegg i år. Jeg spør dere: er den ordningen noe bedre enn den vi har fått i år? Tvertimot, etter min mening. Vi har fått anledning til å prosedere våre krav for en nemnd, og vi har fått et resultat som er atskillig bedre enn de oppnådde i Danmark i fjor ved at de lot Folketinget være voldgiftsnemnd. Jeg skal ikke si et ord til fordel for den måten de ordnet det på i Danmark. For i ethvert land får man ordne seg slik forholdene er i vedkommende land. Men jeg må si at den danske ordningen ikke var så gunstig som det vi fikk i år.

Når det gjelder overgangen fra høst- til vårfag, som Hansen var inne på, kan jeg opplyse om at LO har ikke medvirket til dette.

Når enkelte forbund har gjort det, så har de fått lov til det uten at LO har blandet seg opp i det. Den siste store gruppe som ble vårfag var industrifunksjonærene, som ved siste tariffrevisjon sluttet en avtale med utløp om våren.

Jeg sier dette fordi NAF en gang uttalte ønske om en konferanse angående utløpstiden av tariffavtalene. Slike konferanser er aldri blitt holdt, men enkelte forbund har ved forhandlinger med NAF gått med på å flytte på utløpstiden.

Og det er ikke noe å si på det. Hva er forholdet i Danmark og Sverige? I Danmark løper alle tariffavtaler ut samtidig, og i Sverige løper alle avtaler ut om våren, men riktignok ikke på samme dato alle sammen. Og både i Danmark og Sverige har de konsentrerte oppgjør. Men i Sverige har de det jo lettere enn oss. For de sender ikke forslag til avstemning. Så kan man si om vår tariffpolitikk hva man vil.

Spørsmålet er jo når alt kommer til alt: har vi nådd dårligere resultater

når vi sammenligner oss med andre land som det går an å sammenligne oss med?

Som jeg før har sagt, ligger vi når det gjelder nominell lønn som nr. 2 i Europa. Det er bare Sverige som ligger foran oss. Vi må regne med at ferien er en del av våre arbeidsvilkår. Vi har fått gjennomført fire ukers ferie på politisk grunnlag i samband med regjeringskrisen i fjor. Jeg vil påstå at med det kjennskap jeg har til tariffavtaler, så ligger vi ikke dårlig an her i landet i forhold til andre land. Tvertimot. Vi ligger i teten med bare Sverige foran oss. Det synes jeg ikke er dårlig. Særlig sett på bakgrunn av landets økonomiske struktur.

Til Hansens forslag vil jeg si at vi kan vedta nesten hva vi vil halvannet eller to år i forveien, så er kanskje utviklingen så sterk at den slår ben under det vi har besluttet. Det har hendt før, og det vil også hende ved de kommende tariffrevisjoner. Jeg mener at vi har LO's representantskap som den mest kompetente forsamling til å behandle enhver situasjon innenfor fagbevegelsen når Sekretariatet ikke kan gjøre vedtak om det. Dessuten har vi Tariffrådet. Og hvis noen medlemmer av Tariffrådet som ikke er medlemmer av Sekretariatet ønsker at vi skal ta opp til analyse og drøftelse tariffspørsmål og andre spørsmål, er det bare å gjøre henvendelse til sekretariatet, skrive til LO eller å henvende seg muntlig, så skal Tariffrådet bli innkalt på kortest mulig varsel. Vi er villig til å behandle alle ting der. Vi har nok av forsamlinger til å vurdere spørsmålene etter hvert som de melder seg. Jeg vil derfor anbefale dirigentens forslag om å oversende Ingv. Hansens forslag til Sekretariatet.

Votering:

Dirigentens forslag vedtatt mot 1 — en — stemme.

Sakliste punkt 7 a og b:

UTSKRIVNING AV EKSTRAKONTINGENT AVSETTING TIL KAMPFOND

Dirigenten gjorde merksam på at disse sakene var interne saker som ikke måtte bli referert.

Alf Andersen: Jeg viser til dagsorden hvor det står utskrivning av ekstrakontingent. Jeg vil få presisere at det ikke er ekstrakontingent i vanlig forstand som går til LO's vanlige virksomhet. Om forslaget blir vedtatt betyr det at LO selv ikke får ett øre mer til disposisjon enn tidligere. Det foreliggende forslag har derfor ingen forbindelse med eller har til hensikt å øke kontingenten til LO. Selv om det nok kunne være ønskelig. Men det får bli en sak som vi tar opp på Kongressen neste år.

Men det faktiske forhold, det vil jeg gjerne understreke, er at det hadde vært på sin plass, kanskje allerede nå, og tatt det også opp til behandling. Hvis man fulgte med under regnskapet, la en sikkert merke til at det

overhodet ikke var overskudd i LO's regnskap. Hvis vi ikke hadde aktivert i status for LO's skole det vi har satset på nybygget på Sørmarka, men bare ført det til utgift på regnskapet, ville vi vært i dundrende underskudd. Men la nå den saken stå foreløpig.

Det som nå foreligger til behandling er faktisk en oppfølging av det som skjedde på Kongressen i 1961, og som ble tatt opp den gang for å løse visse problemer. Når det er tatt opp på dette tidspunkt, er det fordi det er absolutt påkrevd at vi følger opp dette og at vi ikke venter til Kongressen neste år.

Vi har i mange, mange år hatt den samme formulering i våre vedtekter. § 1, 4 og 7 hvor det bl.a. i pkt. 4 sies at «LO's formål er å arbeide for en samfunnsutvikling som tar sikte på å skape større velstand og en rettferdig fordeling av samfunnsgodene». Pkt. 7. Å arbeide for utbyggingen av en sterk arbeiderpresse i Norge.

For å finansiere dette er det at spørsmålet er reist på nytt. Vi har i våre vedtekter helt fra 1949 og utover den samme formulering for så vidt det gjaldt avsetning til ett av de to formål. Der sto det nemlig i LO's vedtekter i 1953, § 17.

«For å fremme de formål som er nevnt i vedtektenes § 1, pkt. 7 avsettes 13 øre for heltbetalende og 6 øre for halvtbetalende pr. måned».

Dette ble i 1957 opprettholdt, men avsetningen ble endret fra 13 øre for heltbetalende til 18 øre og for halvtbetalende fra 6 til 9 øre. Slik var det fram til 1961. Den avsetningen som fram til da var foretatt var vel nærmest å karakterisere som en dråpe i havet. Bortsett fra at det dekket bare ett av de formål som vedtektene forutsattes å dekke. Flere andre formål som lån og tilskudd måtte dekkes ved spesielle bevilgninger og spesielle behandlinger i hvert enkelt tilfelle. Dette førte med seg at behandlingsmåten var følgende: Det kom anmodning fra enkelte seksjoner om eventuelle lån eller bidrag. Dette ble så behandlet i LO, videresendt til de enkelte forbund og behandlet i forbundsstyrene. Det ble i mange tilfeller en for spredt, tilfeldig og oppstykket behandling. Det var for å komme dette til livs at man i 1961 gikk grundig gjennom hele dette problemet og fremmet et forslag til Kongressen som denne godkjente. Jeg vil også gjerne i denne forbindelse tilføye at den tidligere ordning var lite tilfredsstillende, ikke minst for de som sto som låntakere eller bidragsmottakere. De visste i grunnen aldri hva de hadde å rutte med og det hele var gitt tilfældighetene i vold.

Det var for øvrig to forbund som reiste denne saken til Kongressen i 1961. Hensikten var ikke bare den at det skulle skapes et virkelig økonomisk grunnlag for hjelp til disse to formål, men også skape en rasjonell ordning. Dette førte til at Sekretariatet nedsatte en komite og komiteens innstilling ble behandlet av Sekretariatet og fremmet som forslag til Kongressen og innstillingen ble vedtatt mot 3 stemmer. Denne innstillingen og vedtaket lød som følger:

«Til å fremme de formål som er nevnt i vedtektenes § 1, punktene 4 og 7, avsettes 15 øre for heltbetalende og 8 øre for halvtbetalende medlemmer pr. uke. Av kontingenten skal videre 10 øre for heltbetalende og 5 øre for halvtbetalende medlemmer pr. måned betales som tilskudd til Folkets Hus Fond».

Det var vedtaket i 1961. Nå viser det altså at avsetningen på henholdsvis 15 og 8 øre på langt nær er tilfredsstillende. Vi er i grunnen nå i den samme situasjon som vi var i 1961. Avsetningen har vist seg på langt nær å strekke til, hvorfor vi er i den samme situasjon at vi må forstrekke den enkelte med lån eller bidrag utover det som er avsatt. Det er dette som har ført til at Sekretariatet har funnet grunn til allerede på Representantskapsmøte, å be dette om å gå til en forhøyelse av kontingenten som Kongressen i 1961 vedtok til dette formål.

Når det har fått denne formulering er det fordi at vedtektenes § 18 ekstrakontingent lyder slik:

«Representantskapet kan, når forholdene gjør det nødvendig, pålegge medlemmene ekstrakontingent».

I formen har dette fått navnet ekstrakontingent, hva som i og for seg er riktig i forbindelse med det mandat som Representantskapet har. Jeg vil bare føye til: Jeg håper innerlig at Representantskapet vedtar Sekretariatets forslag. Det faktiske forhold er at spesielt når det gjelder den ene sektor, arbeiderpressen, er den nå i så store vanskeligheter at noe må gjøres. Og fagbevegelsen kan ikke rolig se på det som her foreligger. Jeg er sikker på at Arbeiderpressens Samvirke vil holde dette innen rimelighetens grense. Jeg vil derfor anbefale Sekretariatets forslag, sålydende:

LO's vedtekter § 18, Ekstrakontingent, pkt. 1, lyder slik:

«Representantskapet kan når forholdene gjør det nødvendig, pålegge medlemmene ekstrakontingent.»

Idet Sekretariatet viser til foranstående, innbys Representantskapet til å gjøre følgende vedtak:

1. Til fremme av de formål som er nevnt i vedtektenes § 1, punktene 4 og 7, pålegges forbundene en ekstrakontingent, stor kr. 0,15 for heltbetalende og kr. 0,08 for halvtbetalende medlemmer pr. uke.
2. Ekstrakontingenten legges til den ordinære kontingent og innbetales sammen med denne.
3. Ekstrakontingenten gjelder fra 1. januar 1964 og til Kongressen 1965.

Det foreligger også for Representantskapet under punkt B avsetning til kampfond. Jeg kan ikke redegjøre bedre for dette enn å referere til den innstilling som foreligger:

KONTINGENTFORDELINGEN I LANDSORGANISASJONEN

På Kongressen i 1961 fremmet Sekretariatet bl.a. forslag om forhøyelsen av kontingenten for hel- og halvtbetalende ukemerker på henholdsvis kr. 0,10 og kr. 0,05 og for månedsmerker med respektive kr. 0,42 og kr. 0,21.

Begrunnelsen for kontingentforhøyelsen ble gitt av Landsorganisasjonens formann, jfr. kongressprotokollen s. 71. Han presiserte uttrykkelig at Sekretariatet ikke ville be om noen kontingentforhøyelse for LO's egen virksomhet og konkluderte med at tillegget i sin helhet skulle gå til fremme av formål nevnt i LO's vedtekters § 1, punktene 4 og 7. Forslaget ble vedtatt av Kongressen mot 3 stemmer og de nye satser ble gjort gjeldende fra 1. januar 1962.

Vedtektenes § 17, punkt 3, første avsnitt, har følgende ordlyd:

«Av den innbetalte kontingent skal 30% avsettes til et fond som ikke uten Representantskapets samtykke kan nyttes til andre formål enn stønad under faglige konflikter.»

Denne formulering er uendret fra vedtektene av 1957, og er tolket slik — hvilket vel også er riktig — at beregningsgrunnlaget er brutto kontingentinngang. Ved kongressvedtaket i 1961 ble det ikke tatt noen reservasjon om at kontingentforhøyelsen, som altså ikke skulle gå til LO's egen virksomhet, skulle skilles ut før avsetning til Kampfondet fant sted. Resultatet er således blitt at Kampfondet både i 1962 og i 1963 er blitt tilført kontingentmidler med 30% av økningen til andre formål, og med brutto kontingentinngang som grunnlag, er dermed den urimelighet oppstått at kontingentandelen til LO's egen virksomhet er skåret betydelig ned i forhold til foregående kontingentperiode. Følgende tall, som er hentet fra regnskapene og som representerer kontingent til LO's egen virksomhet, gir en tydelig illustrasjon av nedgangen:

For året 1960	kr. 5 285 000,—
1961	» 5 568 000,—
1962	» 4 946 000,—
1963	» 4 741 000,—

Tallene er avrundet. Med stigende medlemstall i det foran anførte tidsrom, har netto-kontingenten til LO falt med rundt regnet kr. 1 500 000,— i den første 2-årsperiode etter Kongressen i 1961 sammenlignet med den siste 2-årsperiode før Kongressen.

Med de stadig nye økonomiske engasjementer LO har tatt på seg i den senere tid og antagelig også etter hvert vil ta på seg om utviklingen følger de samme spor, og under hensyntagen til et sannsynlig stigende prisnivå, er det uten videre klart at det er ønskelig med en justering av kontingentfordelingen.

Vedtektenes § 9, punkt 3, jfr. § 17, punkt 3, første avsnitt, hjemler adgang for Representantskapet til å samtykke i at avsetningen til Kampfondet kan nyttes til annet formål enn stønad under faglige konflikter. Etter det som er nevnt foran om LO's reduserte evne til økonomiske disposisjoner når det gjelder egen virksomhet, vil derfor Sekretariatet foreslå for Representantskapet:

«Under henvisning til vedtektenes § 9, punkt 3, jfr. § 17, punkt 3, første avsnitt, gir Representantskapet sitt samtykke til at avsetningen til Kampfondet skjer på basis av den kontingent som fremkommer etter overførsel av midler til de formål som er nevnt i § 17, punkt 3, annet avsnitt, har funnet sted. Denne fordeling trer i kraft fra 1. januar 1964 og gjøres gjeldende til Kongressen i 1965.»

LO's formann ga altså uttrykk for på Kongressen, at det forslag som forelå når det gjaldt fastsettelse av kontingent til de to formål ikke i noe tilfelle ville betinge at LO fikk mer til disposisjon. Hva skjedde så? Vi fikk 600 000—700 000 kroner mindre i året. Nettopp fordi avsetningen til Kampfondet gikk av bruttoen.

Skulle nå Representantskapet vedta Sekretariatets forslag for så vidt det gjelder økingen av denne kontingenten uten samtidig å vedta fordelingsforslaget, blir stillingen enda verre. Det vil bety at Landsorganisasjonen vil stagnere i sin virksomhet ved at den tvungne avsetning da blir så stor

at det ikke vil bli noe igjen til LO's egen virksomhet. Jeg vil derfor så sterkt jeg kan anbefale de to foreliggende forslag.

Dirigenten: Jeg vil foreslå at punktene a og b behandles hver for seg.

Votering:

Dirigentens forslag ble vedtatt.

Punkt A ble vedtatt mot 3 stemmer.

Punkt B ble enstemmig vedtatt.

Saklista punkt 9

OPPSIGELSE AV HOVEDAVTALEN MED NAF m.v.

Konrad Nordahl: Regelen er jo at vi behandler spørsmålet om oppsigelse av hovedavtalene på våre kongresser, idet hovedavtalene som regel har sitt utløp i de årene vi har kongress. Men siste hovedavtale ble et år kortere enn vanlig. Det hadde sin årsak i at vi arbeidet med § 9 i Hovedavtalen, om de rettigheter man skal ha på arbeidsplassen. Vi fant at fire år var en for lang periode. Vi tok den et år kortere, og derfor må Hovedavtalen sies opp innen utgangen av juni måned for at vi kan komme i forhandlinger.

Jeg tør ikke si om vi kan komme så langt at vi kan ble ferdig med et forslag som kan forelegges Kongressen. Det bør vi imidlertid søke å komme fram til. Sekretariatet har behandlet saken og foreslår at vi sier opp nevnte avtaler.

Nordahl refererte disse innstillingene:

Saklista punkt 9 a

HOVEDAVTALEN MED NAF

1. Representantskapet bemyndiger Sekretariatet til å si opp Hovedavtalen med NAF. Den løper ut 31. desember 1964.
2. Etter å ha innhentet forslag fra de interesserte forbund, utarbeider Sekretariatet de nødvendige forslag til endringer i Hovedavtalen.
3. Representantskapet, eventuelt Kongressen, godkjenner et eventuelt forslag til revidert hovedavtale.

Saklista punkt 9 b:

HOVEDAVTALEN MED DKT

Representantskapet bemyndiger Sekretariatet til å si opp Hovedavtalen med DKT og søke tilpasset i avtalen de endringer og tilføyelser som eventuelt blir resultatet av revisjonen av Hovedavtalen med NAF.

Saklista punkt 9 c:

OVERENSKOMSTEN OM PRODUKSJONSUTVALG OG
RETNINGSLINJER VED GJENNOMFØRING AV
TIDS- OG ARBEIDSSTUDIER

1. Representantskapet bemyndiger Sekretariatet til å si opp ovennevnte avtaler.
2. Etter å ha innhentet forslag fra de interesserte forbund, utarbeider Sekretariatet de nødvendige forslag til endringer i Overenskomsten om produksjonsutvalg og Retningslinjer ved gjennomføring av tids- og arbeidsstudier.
3. Representantskapet, eventuelt Kongressen, godkjenner eventuelle forslag til nye avtaler.»

Dirigenten foreslo at man voterte over de tre punkter hver for seg. Dirigentens forslag ble vedtatt.

Votering:

Punkt 9 A ble enstemmig vedtatt.

Punkt 9 B ble enstemmig vedtatt.

Punkt 9 C ble enstemmig vedtatt.

Dagens møte ble så hevet etter forslag fra dirigenten.

MØTET TIRSDAG 26. MAI KL. 9.00

Dirigent: Tor Aspengren.

Protokoll fra ettermiddagsmøtet mandag 25. mai ble referert av sekretær *Einar Strand* og enstemmig godkjent.

Møtet tok så fatt på behandlingen av

Sak 5:

BERETNINGEN FOR 1963

Dirigenten refererte overskriftene på hvert avsnitt i beretningen.

Til avsnittet «Samarbeidsutvalget mellom NKL og LO» hadde *T.h. Hanæs*, ordet og uttalte: Her leser vi i beretningen at det har vært en forhandling mellom LO og NKL. Jeg vil gjerne føye til at vi hos oss hørte ville rykter for en tid siden om den strid som var. Siden har det vært merkeligvis stille, så jeg for min del regnet med at her var alt som det skulle være. Imidlertid får jeg nå det inntrykk at det er stilt et kabinettsspørsmål, hvor LO vil ha svar fra NKL innen 1. mars. Jeg ser videre den innstilling som foreligger, og jeg vil derfor gjerne vite om vi kunne få en orientering enten under dette punkt eller under punkt 10 på saklista.

Dirigenten: Jeg vil vise til punkt 10 hvor denne sak vil komme opp.

Votering:

Beretningen for 1963 ble enstemmig godkjent.

Saklista punkt 10:

KOLLEKTIV HJEMFORSIKRING

P. Mentsen: Jeg vil først si noen ord om det Hanæs var inne på i samband med behandlingen av beretningen. Han nevnte i forbindelse med punktet samarbeidsutvalget mellom NKL og LO at det har vært strid til stede. Til det kan jeg si at jeg ikke kjenner til at det har vært noen strid. Jeg kan heller ikke tenke meg at det skal oppstå noen strid. Det har vært ulike synspunkter i visse saker, men det kan vel ikke være noe merkelig i det, og de ulike synsmåter har ikke i noe tilfelle ført til strid.

Jeg skal så gå over til det jeg skal snakke om her, kollektiv hjemforsikring for LO's medlemmer.

Spørsmålet om en egen forsikringsordning for Landsorganisasjonen, de tilsluttede forbund og deres medlemmer, ble allerede for ca. 10 år siden tatt opp til behandling med NKL og de tilsluttede forsikringsselskaper. Det som først ble behandlet var mulig gruppelivsforsikring — ulykkesforsikring — og senere ble også drøftet mulig kollektiv hjemforsikring.

Når saken ble tatt opp, var det i første rekke å søke å få til billigere forsikringer for medlemmene og dernest også en fastere tilknytning av den enkeltes medlemsskap til fagorganisasjonen. Forutsetningen fra landsorganisasjonens side er at den kollektive forsikringsordning knyttes direkte til medlemskapet og dermed registreres gjennom forbundene, som også foretar premieinnbetaling til det forsikringsselskap en oppretter avtale med eller eventuelt oppretter.

Etter flere drøftinger med representanter for NKL og Samvirkeselskapene samt skriftveksel, var en kommet så langt at en ved brev av 14. mai 1963 fra Forsikringsselskapet Samvirke fikk et tilbud — forslag til avtale mellom forbundene og selskapet om kollektiv hjemforsikring. Dette brev med tilbudet ble behandlet i Sekretariatet 10. juni 1963, hvor det ble gjort sådant vedtak, som ble meddelt Forsikringsselskapet Samvirke ved brev av 11. juni:

«Sekretariatet godkjenner i prinsippet forslaget til avtale om kollektiv hjemforsikring.

Med utgangspunkt i at fagbevegelsens forsikringsbehov dekkes i Samvirke og som følge av den store kapitalmengde dette kan komme til å representere, vil vi kreve representasjon i Samvirke-selskapenes besluttede og kontrollerende organer. Dette kan nærmere utformes i forhandlinger mellom selskapene og LO.

Vi tar også forbehold om rett til å forhandle om visse detaljutforminger i det tilsendte forslag til forbundsvisse avtaler.»

I samme møte valgte Sekretariatet følgende til å forhandle om en forsikringsordning: Konrad Nordahl, P. Mentsen, Alf Andersen, Tor Aspengren og Anker Nordtvedt. Dette utvalg har hatt flere møter og drøftet saken nærmere. Det har også vært konferert med direktør Sjøiland i NKL. Den 29. november 1963 hadde det samlede utvalg møte med følgende representanter fra NKL og forsikringsselskapene: Peder Sjøiland, Reidar

Haugen, C. O. Hovind, Magne Bølviken og Harald Korsell. I dette møte ble både Landsorganisasjonens og Samvirke-selskapenes synspunkter nærmere klarlagt. Det ble som konklusjon protokollert følgende om denne sak:

«Etter at saken var drøftet, meddelte NKL at denne ville arbeide videre med saken, og så snart råd er legge fram for Landsorganisasjonen et forslag om hvordan en utvidelse av det organisasjonsmessige grunnlaget for de kooperative forsikringsselskaper eventuelt kan gjennomføres.

Landsorganisasjonens representanter ba om så snart som mulig å få et tilbud om hvordan de betingelser som Landsorganisasjonen har stilt kan imøtekommes. . . .»

Den 16. desember 1963 og 3. januar 1964 ble saken igjen behandlet i Sekretariatet og da i forbindelse med notatet og protokollen fra møtet mellom NKL og LO 29. november 1963. Sekretariatet gjorde da sådant vedtak:

«Når det gjelder de betingelser som er stilt for å gå inn på en avtale med NKL om kollektiv hjemforsikring, må Landsorganisasjonen ha NKL's svar innen 1. mars 1964. Blir NKL's standpunkt ikke tilfredsstillende, får LO's administrasjon i samråd med forhandlingsutvalget fullmakt til å klarlegge alle ting vedrørende spørsmålet om egen ordning.

Saken forelegges førstkommande møte i LO's representantskap til avgjørelse.»

Den 7. januar d.å. ble det sendt brev til NKL i samsvar med Sekretariatets standpunkt. Vi ba om NKL's svar innen 1. mars 1964. Etter vårt brev fikk LO anmodning fra direktør Sjøiland om konferanse, og den kom i stand på LO's kontor 4. mars. I konferansen med Sjøiland deltok Konrad Nordahl, P. Mentsen og Alf Andersen. Under denne konferanse anførte Sjøiland at de betingelser som LO hadde stilt, var nøye drøftet i NKL's styre og representantskap. En var der kommet til følgende som Sjøiland mente langt på vei kunne imøtekomme LO's betingelser:

Det første spørsmål som må løses, sa Sjøiland, er den organisasjonsmessige oppbygging av forsikringsselskapene og derigjennom LO's innflytelse. NKL er villig til å utvide forsikringsselskapenes representantskap med syv representanter, hvorav Landsorganisasjonen skal få tre medlemmer i representantskapet og eventuelt interesserte organisasjoner som Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Smaabrukarlag, Norges Fiskarlag og Norske Boligbyggelags Landsforbund og en representant hver. I styret for forsikringsselskapene vil Landsorganisasjonen få ett medlem.

Det neste spørsmål, fremholdt Sjøiland, vil bli avtalen om kollektiv hjemforsikring, som han mente måtte opprettes på ren forretningsmessig basis. Han nevnte i den forbindelse at skulle en komme fram til en avtale om kollektiv hjemforsikring med Landsorganisasjonen, måtte en også ha muligheten åpen for lignende ordninger for de organisasjoner han hadde nevnt.

Under konferansen ble Sjøiland stilt direkte spørsmål om NKL var villig til å vedstå seg det tilbud som tidligere var gitt gjennom et forslag til

kontrakt om kollektiv hjemforsikring, som i formen var foreslått opprettet med Norsk Treindustriarbeiderforbund. Til det svarte Sjøiland at når det gjaldt kontrakttilbudet med Norsk Treindustriarbeiderforbund, var en villig til å vedstå seg det, men for øvrig måtte en se på saken i sin helhet og foreta nødvendig vurdering. Det vil heller ikke være mulig å si noe om i hvilket tempo slike kollektive forsikringsavtaler kunne bli opprettet. Det kunne ta sin tid, da det var mange ting som måtte undersøkes på forhånd.

Landsorganisasjonens tidligere nevnte forhandlingsutvalg hadde møte 21. mars d.å., hvor samtlige var til stede unntatt Konrad Nordahl, som var forhindret. I dette møte ble notatet fra konferansen 4. mars nærmere drøftet. Samtlige kom til det resultat at NKL's standpunkt, fremsatt av Sjøiland, på langt nær var tilfredsstillende. For det første vil LO's innflytelse bli altfor liten, og dertil har en ikke noen sikkerhet for at de tilbud som er kommet vedrørende kollektiv hjemforsikring, vil kunne bli satt ut i praksis samt til hvilket tidspunkt en kunne få forsikringsordningen effektiv.

Alle var imidlertid av den mening at en slik forsikringsordning vil være av overmåte stor betydning for fagbevegelsen, idet en gjennom slik forsikring kan knytte medlemmene fastere til organisasjonen. Alle forhold tatt i betraktning bør derfor fagorganisasjonen selv, Landsorganisasjonen med sine tilsluttede forbund, opprette et eget forsikringsselskap. I første rekke bør dette baseres på kollektiv hjemforsikring, men etter hvert ta sikte på utvidelser, eksempelvis inkludere Fagorganisasjonens Stønadskasse og mulig gruppelivsforsikring og ulykkesforsikring.

Det ble videre pekt på at det rent prinsipielt må være galt at Landsorganisasjonen på sett og vis skal bli stilt i samme klasse som de øvrige organisasjoner Sjøiland nevnte. Dette fordi at ingen av disse organisasjoner bygger på den samme homogene medlemsmasse som LO gjør.

Utvalget foreslo følgende for Sekretariatet, som behandlet forslaget 6. april d.å.:

1. NKL's tilbud om Landsorganisasjonens innflytelse i Samvirkeselskapenes besluttende og kontrollerende organer kan ikke godkjennes. På den annen side bør kollektiv hjemforsikring snarest mulig bringes i orden for derved å knytte medlemsskapet fastere til fagbevegelsen.
2. Landsorganisasjonen og de interesserte forbund tar i fellesskap sikte på et forsikringsselskap som i første rekke bygger på kollektiv hjemforsikring, men videre tar sikte på utvidelser til å omfatte Fagorganisasjonens Stønadskasse, eventuelt gruppelivsforsikring og ulykkesforsikring. Slik forsikringsordning må bygge på solidarisk, økonomisk garantiansvar fra de organisasjoner som blir med i ordningen.
3. Det velges et utvalg på fem personer som får i oppdrag å utarbeide nærmere retningslinjer for forsikringsselskapet, garantiordningen samt utforme konsesjonssøknaden for stiftelse av selskapet.
4. Saken forberedes snarest mulig og forelegges førstkommande representantskapsmøte i Landsorganisasjonen til prinsipiell avgjørelse.»

Sekretariatet vedtok forslaget, og i møte 13. april oppnevnte Sekretariatet følgende komité med oppdrag å utarbeide nærmere retningslinjer for et

eventuelt forsikringsselskap, garantiordningen samt utforme forslag til konsesjonssøknad: P. Mentsen, Alf Andersen, Sverre Olsen, Anker Nordtvedt og Lage Haugness. Denne komité har hatt for kort tid til å utarbeide noen fullstendig innstilling, og kan derfor nå overfor Representantskapet bare peke på noen hovedmomenter.

En kollektiv hjemforsikring som en i første omgang tar sikte på, bør omfatte:

1. Brann, lynnedslag, eksplosjon og nedstyrtning av luftfartøy.
2. Innbrudd, grovt tyveri, tyveri av penger inntil et visst beløp osv.
3. Vann, utstrømming av væske fra vann-, varme- eller kloakkledning.
4. Ansvar for skade en familie kan påføre andre i henhold til norsk lov.
5. Ulykke for husmor i hjemmet og for barn under 16 år.
6. Reisegodsforsikring.
7. Polioforsikring osv.

Forsikringen må også gjelde for ugifte, hjemmeværende barn.

— — —

Når det gjelder premien, må den knyttes direkte til fagforeningskontingenten og innbetales via forbundenes kassererapparat til forsikringskassen.

For brann, lynnedslag, eksplosjon og vannskader er det forutsetningen at forsikringen må være fullverdig, ingen begrensning oppad, men gjeldende anskaffelsesverdi.

Premie for en slik forsikring har vi forutsatt skal bli på omlag kr. 25,— til kr. 30,— pr. år med det kostnadsnivå som er i dag. Skulle imidlertid utviklingen fortsatt føre med seg en stadig synkende kroneverdi på samme tid som det totale risikobeløp øker, må selvsagt premien reguleres i takt med utviklingen, slik at den følger prisleiet både opp og ned.

I denne sammenheng kan det kanskje være verd å peke på at en slik kollektiv forsikring vil bli langt, langt billigere enn individuell forsikring. I dag koster en individuell forsikring med mindre dekningsomfang enn det som foran er anført, og med en begrensning oppad til kr. 40 000,—, i trehus kr. 61,— pr. år og i murhus kr. 53,— pr. år.

Når det er mulig å få premien så lav gjennom en kollektiv ordning, er det bl.a. fordi forsikringstakerne, medlemmene av forbundene, blir en homogen gruppe i forsikringen. Det trengs ingen særskilt administrasjon for innkreving av premien, og det blir heller ikke spørsmål om å utstede individuelle poliser. Oppkreving og utstedelse av individuelle poliser er meget kostbart. Alt dette blir ordnet gjennom de enkelte forbund, slik at alt blir sterkt forenklet i forhold til individuelle forsikringsordninger.

Hvis det kan bli mulig å få til en kollektiv forsikringsordning for samtlige LO's medlemmer eller en vesentlig del av medlemsmassen, vil det også bety en ganske stor kapitaloppsamling i form av premier, beløp på 10, 12, 14 millioner kroner pr. år. Det må derfor være av den største

interesse for fagbevegelsen hvordan slik kapitaloppsamling kan forvaltes og plasseres.

På bakgrunn av hva som foran er anført, bør Landsorganisasjonen med sine tilsluttede forbund helst gå til opprettelse av eget forsikringsselskap. I første rekke bør dette baseres på kollektiv hjemforsikring, men etter hvert ta sikte på utvidelser, eksempelvis inkorporere Fagorganisasjonens Stønadskasse i ordningen og om mulig få til en ordning med gruppelivsforsikring og/eller ulykkesforsikring.

Et slikt forsikringsselskap må i tilfelle dannes i fellesskap av LO og de interesserte forbund. Det må bygge på solidarisk, økonomisk garantiansvar fra de organisasjoner som blir med i ordningen. Ansvarsforholdet kan også ordnes på den måte at en ordner med reassuranse, som i tilfelle kan nyttes inntil det er samlet opp kapital av en viss størrelsesorden.

Når det gjelder spørsmålet om konsesjon for å gå i gang med et nytt forsikringsselskap, regner vi med at dette ikke vil by på særlige vansker. Loven i dag er ikke til hinder for at en forening, organisasjon eller lignende kan drive forsikringsvirksomhet blant sine medlemmer, men det må skje ved at det opprettes et forsikringsselskap som går inn under tilsynsloven. Tillatelse til å stifte forsikringsselskap gis av Kongen etter innstilling av Forsikringsrådet.

Før jeg referer konklusjonen, dvs. Sekretariatets enstemmige innstilling, vil jeg gjerne gjøre oppmerksom på at vi har fått anmodning fra NKL om en ny konferanse vedrørende forsikringsspørsmål. Den vil også sikkert bli holdt. Hva den eventuelt kommer til, kan jeg naturlig nok ikke si noe om nå. Imidlertid er vi i LO innstilt på å overveie alle ting og forsøke om det ikke er mulig å komme fram til en ordning som skulle være tilfredsstillende for våre medlemmer. Personlig mener jeg at den beste ordning for fagorganisasjonens medlemmer er at vi selv etablerer en forsikringsordning som dekker det område jeg her har snakket om. Det vil bety mange penger spart for de enkelte medlemmer. Det vil også bety en fastere tilknytning av medlemskapet til fagorganisasjonen. I den sammenheng vil jeg gjerne peke på at vi i dag praktisk talt ikke har noen ting som knytter den enkelte til et fastere medlemskap. Det eneste er interessen foran hver tariffrevisjon. Når tariffrevisjonen er over, ser vi, særlig blant nykommerne, at interessen dabber av. Som det fjerde moment vil jeg peke på at det vil ha overmåte stor betydning for kapitaloppsamling, pengeplassering osv. Det blir også utvilsomt den første etappe til virkelig å blåse til kamp mot det private forsikringsvesen. Videre vil det være det første skritt på den vei vi så ofte flott snakker om — kontroll og sosialisering av forsikringsselskapene i vårt land. Men her er det et spørsmål om vilje, evne og virkelig mot til å ta fatt. Jeg vil håpe at vi får den fullmakt vi ber om og som er nødvendig for bl.a. å kunne få nytte fagbevegelsens penger gjennom de kanaler vi selv behersker. En vesentlig del av denne kapital bør vi dirigere gjennom bl.a. Arbeidernes Landsbank, som praktisk talt

ikke kan drive forretningsvirksomhet, men i første rekke sparebankvirksomhet, og det kan vel ikke være meningen at vi skal fortsette med det.

Jeg legger så fram Sekretariatets enstemmige innstilling og anbefaler den:

1. Representantskapet erklærer seg enig i at det blir brakt i stand en kollektiv forsikringsordning som kan omfatte samtlige medlemmer i Landsorganisasjonens tilsluttede forbund.
Under henvisning til den store kapitaloppsamling som slik forsikring vil føre til, samt den interesse fagbevegelsen har av forvaltningen og plasseringen av denne kapital, godkjenner Representantskapet at Landsorganisasjonen og de interesserte forbund i fellesskap danner et forsikringsselskap.
2. Forsikringsselskapet må i første rekke bygge på kollektiv hjemforsikring, men videre ta sikte på utvidelse til å omfatte Fagorganisasjonens Stønadskasse, eventuelt ulykkesforsikring og gruppelivsforsikring. Det må også åpnes adgang til tilleggsforsikring for de medlemmer som har egne hus.
Slik forsikringsordning må bygge på solidarisk, økonomisk garantiansvar fra de organisasjoner som blir med i ordningen. I den utstrekning det er nødvendig må også ansvarsforholdet ordnes gjennom reassuranse.
3. Sekretariatet får fullmakt til å sette ordningen i verk så snart det ansees formålstjenlig.»

Åge Petersen: Denne saken er jo for så vidt ikke ny, fordi man får et par års tid siden fikk et lignende tilbud direkte til forbundene gjennom Samvirke. Men det ble ikke den gang til noen avtale med forbundene, fordi vi tross alt hadde mange store betenkeligheter ved det. Og disse betenkeligheter er fremdeles til stede. Jeg synes det også virker betenkelig at LO-ledelsen legger en slik vidtgående sak fram til vedtak på dette møtet. Saken er altfor uforberedt til det.

Innenfor LO's medlemsmasse er inntekten sterkt varierende, fra om lag kr. 8 000,— til om lag kr. 40 000,—. En kan lett tenke seg at selv om premien er billig, vil den i alle tilfeller bli billigst for dem som tjener best. Det er også en rekke praktiske spørsmål i forbindelse med denne sak, som vi ikke har fått noen forklaring på. Innenfor vårt forbund har vi en rekke medlemmer som ikke arbeider mer enn 6—8 måneder i året. På hvilken måte skal man da utligne kontingenten for dem? Skal de ha høyere ukekontingent for å kunne betale denne premien? Vi har også mange medlemmer med så lav inntekt at hele familien må arbeide for at de skal eksistere på en noenlunde forsvarlig måte. Hvis det er tre personer f.eks. i en familie, og alle tre skal betale premien, blir det en ganske høy premie.

Og jeg er dessuten slett ikke sikker på om det vedtak vi er innbudt til å fatte betyr at man blir tvangsforsikret. Kort og godt: Det er så mange dunkle punkter, så jeg mener vi har krav på en bedre utredning før vi vedtar noe. Jeg vil foreslå:

«Saken utsettes inntil den er fullstendig utredet.»

Wiktor Remme: Jeg må erklære meg fullt ut enig i siste talers betraktninger. Jeg har ikke noe mot at man i prinsippet undersøker og legger

forholdene til rette for en kollektiv hjemforsikring. Det som forbauset meg var det tallet som var nevnt av Mentsen når det gjaldt tilbudet om premien. Han nevnte 25—30 kroner året. Og som Petersen sa, dette er jo ikke noe nytt tilbud. I vårt forbund har vi fått et lignende tilbud om kollektiv hjemforsikring for en premie av 25 kroner året. En skulle da tro at en, med en så veldig medlemsmasse som den samlede LO har, måtte kunne få et noe gunstigere tilbud hvis det skulle innkludere hele LO's medlemsstokk.

Jeg kan i samme forbindelse opplyse at vårt forbund har et tilbud fra Samvirke vedrørende ulykkesforsikring i form av en gruppelivsforsikring som er atskillig gunstigere enn den man har gjennom FSK.

I en slik viktig sak er det klart at man må forberede den meget nøye før vi tar et endelig standpunkt. Ikke minst må vi vite hvilke virkninger det vil få når det gjelder kontingenten. Som sagt er jeg for min del ikke prinsipielt mot at man undersøker saken nærmere. Men jeg tror det er uheldig at vi på det nåværende tidspunkt binder Representantskapet til et vedtak, som man ikke vet hva innebærer. Og det er vel også lite trolig, med alle de gjøremål som LO-tillitsmennene har, at man på en-to-tre kan sette seg inn i så infløkte spørsmål som det her dreier seg om.

Th. Hanæs: Vi som har deltatt i arbeiderbevegelsen gjennom mange år har satset såvel på den faglige, politiske som kooperative bevegelse. Jeg ble også meget betenkt når jeg så dette forslaget fra Sekretariatet om å opprette et eget forsikringsselskap i LO. Jeg synes at jeg her aner kilen til en sprengning. For jeg har fått det så å si i blodet at den faglige, politiske og kooperative bevegelsen var trillingbrødre. De skulle gå hand i hand. Der hvor den ene ikke rakk fram, skulle den andre eller tredje strekke til. Jeg tror man innbyr oss til å vedta noe som vi ikke er riktig herre over.

Da jeg leste punkt 3 i forslaget og så beretningen som omfattet eller omtalte dette punktet, så jeg det som om det var en strid. Det ser ut som om det er om å gjøre å finne et pressvåpen. Det tror jeg vi skal være varsomme med. Og det vil måtte øve en veldig innvirkning på selskapet Samvirke hvis LO går til opprettelse av denne forsikringskassen. Jeg for min del vil reservere meg på det sterkeste. Jeg ser også helst at forslaget blir utsatt.

W. Falao: Spørsmålet om hjemforsikring for fagorganisasjonen tror jeg kan være på sin plass. Men jeg slutter meg til de foregående talere. Jeg mener forslaget er noe forhastet. Vi bør anmode om at saken går tilbake til sekretariatet for videre bearbeidelse.

I går behandlet vi regnskapet til Stønadskassen, og det var ikke så oppmuntrende. Dette med hjemforsikring og andre forsikringer vil iallfall til å begynne med koste ganske mye penger. Det beløp som er blitt nevnt av innlederen på 25—30 kroner året tror jeg på langt nær vil dekke de kostnader vi vil få i første omgang.

Jeg er fullt klar over at dette vil bli en kapitaloppsamling, men en må også være klar over, at når forsikringsselskapene får vite at vi har startet en slik kasse, vil vi få skarp konkurranse. De vil nok i første omgang nedsette premiene, for de har tilstrekkelig kapital til å konkurrere med oss. Dette vil selvsagt fagbevegelsens medlemmer være vitne til, og det vil nok forundre dem at de skal bli pålagt en tilleggskontingent. Vi har på vårt område visse erfaringer å bygge på. Vi kjenner til vår motpart på tariffområdet. Redernes Arbeidsgiverforening har en gruppelivsforsikring som de ikke har tjent 5 øre på. Det vil si forsikringsselskapene deres. De har hatt langt, langt større utlegg enn de fra først av gjorde regning med.

Jeg mener også at saken ikke er nok bearbeidet og vil støtte Petersens utsettelsesforslag.

Alf Andersen: Jeg kan godt forstå at man nærer betenkeligheter, og noe annet hadde vært unaturlig i en sak som denne. Man leter etter detaljer. Jeg vil si det slik, at det hender her i livet at det finnes saker hvor det er vanskelig å komme med detaljer av forskjellige årsaker. Hanæs nevnte dette med treenigheten innen arbeiderbevegelsen. Jeg tror en kan si at fagbevegelsen i vårt land til enhver tid har søkt å gjøre hva den kan for å støtte opp under alle arbeiderbevegelsens organer.

Men vi er kommet til et punkt da fagorganisasjonen er nødt til å tenke litt på seg sjøl også. Og det er nettopp det som er kjernen i denne saken — på mer enn en måte. For det første nevnte Mentsen at det vesentlige ved denne saken er at man knytter forsikringen til medlemsskapet i fagbevegelsen. Jeg vil sterkt understreke at det er nettopp det vi trenger i dag når vi ser på hele den utvikling som har foregått.

For øvrig går ikke vi noen annen vei enn hva andre har gjort. I Sverige er skjedd akkurat det samme. Det er bare den forskjell at det er opprettet et privat forsikringsselskap av Landsorganisasjonen og Svenska Arbetsgivareforeningen. Vi vil forsøke å løse saken alene, og etter min oppfatning burde dette spørsmål vært ordnet for 25—30 år siden, for da hadde vi stått i en ganske annen stilling i dag.

Når vi ser på hele spørsmålet om forsikringsvesenet i Norge, må man ikke glemme det som kanskje er det vesentligste, nemlig at den alt overveiende del av forsikringsvesenet er på private hender. Den samlede forvaltningskapital var i 1962 for disse selskaper 10 milliarder kroner. Siden har tallet steget ytterligere. Etter de opplysninger som er innhentet er det vel tvilsomt om Forsikringsselskapet Samvirke dekker mer enn om lag 10 a 15% av de private forsikringer innen de fagorganisertes rekke.

Fordi jeg har stelt en del med FTP har jeg hatt anledning til å komme i forbindelse med de private forsikringsselskapene. Og det er noe av det mest konservative jeg har truffet på i vårt land. Men la nå det være så sin sak. Det har gang på gang i fagforeninger og for øvrig vært krevd at forsikringsvesenet skal sosialiseres. Hvis LO om kort tid kan opprette

sitt eget forsikringsselskap, har vi gjort et slag i den saken. Derfor er denne saken også så ømtålelig.

Forsikringsselskapene står i dag i kø. Det er ikke svært lenge siden at Livsforsikringsselskapenes forening på sitt møte diskuterte spørsmålet om å gjøre en henvendelse til LO om å oppta kollektiv forsikring. Jeg antar at de kommer til å fri til oss. Vi er fullstendig klar over at det er en rekke ting ved denne sak som må utredes nærmere. Og det er ingen liten sak å utrede i detaljer. Men hovedretningslinjen er jo klar, idet innlederen sa at det er forbundene som må slutte seg til forsikringsordningen. Ethvert forbund står fritt. Men i det øyeblikk et forbund slutter seg til forsikringsordningen er samtlige medlemmer i forbundet forsikret. Det utstedes bare én polise i stedet for de vanlige individuelle poliser. Man skal ikke være så svært mye inne i forsikringsvesen før man oppdager at det nødvendigvis må bli atskillig billigere med en kollektiv forsikring enn med de premier de har ved de private selskapene. Dette gjelder også Samvirke. Alle norske forsikringsselskaper har bygd opp sin administrasjon etter samme mønster. De har en eller flere direktører, aktuarer, jurister, skadesjefer, akkvisisjonsjefer, regnskapssjefer, organisasjonssjefer, økonomisjefer, ingeniører og et veldig akkvisisjonsapparat. Det er klart at alt dette koster penger. Det er lagt slik opp at de enkelte akkvisitører har like mye provisjon for å «lure» en forsikring over fra det ene selskap til det andre som de har for å tegne ny forsikring. Slik er det systemet.

Når det gjelder forholdet til Samvirke og de forhandlinger som der har pågått, har jo Mentsen redegjort for det. Det må være rimelig at hvis vi samlet går inn i en forsikringsordning med et selskap og setter inn en såvidt stor kapital, må vi også få den nødvendige representasjon. Vi har i det siste diskutert atskillig både om industrielt og økonomisk demokrati. Jeg synes det var et meget rimelig forlangende. Så bruker man som motargument at da må man stille Norges Bondelag, Norges Bonde- og Småbrukarlag, Norges Fiskarlag, NBBL på samme linje. Dem om det.

Remme var inne på dette med tilbudet fra Samvirke. Jeg vil i denne forbindelse få opplyse at det tilbud som i sin tid kom om kollektiv hjemforsikring og som var rettet til Treindustriarbeiderforbundet, av hensyn til sakens behandling i Sekretariatet og forhandlingsutvalget er blitt liggende. Og det ligger der også for en par andre forbund. På et av møtene spurte vi om Samvirke opprettholdt sitt tilbud. Dertil ble det svart at vi opprettholder vårt tilbud til Norsk Treindustriarbeiderforbund. Når det gjelder den kollektive forsikring forøvrig må vi stå fritt til å vurdere det. Det vil sannsynligvis si at de er kommet til at tilbudet til Treindustriarbeiderforbundet var for billig. Hvis det ikke skulle ligge det i det at Samvirke har svært liten interesse for kollektiv forsikring i det hele tatt.

Det har her vært gitt uttrykk for store betenkeligheter. Det er nevnt en del innvendinger mot rent praktiske spørsmål. Men alle disse spørsmål må løses i tur og orden. Og de må løses i samarbeid med forbundene.

Falao nevnte — sannsynligvis som et skremmende eksempel — stønads-kassen. Hva er det for noe galt ved den? Ser man på regnskapet, vil man jo oppdage at 5,2 millioner kroner av det som er utbetalt i 1963 var forskudd. Og vi var fullt klar over på forhånd at den pågangen ville vi få til å begynne med. Man må lese Stønads-kassens regnskap som det faktisk er, at når man ser kassens utgifter og inntekter i relasjon til stønadsordningen som sådan, uten forskudd, så er det overskudd.

Det som etter min oppfatning er av betydning i denne forbindelsen er spesielt tre ting:

Det er for det første det verdifulle at man knytter dette til medlemsboka. Det andre er kapitaldannelsen. Og med de oppgaver som fagbevegelsen i dag har er det bydende nødvendig for oss å få atskillig mer til disposisjon av kapital enn hva vi har i dag. Det tredje spørsmål er forholdet til de private selskaper. Og det har jeg nylig uttalt meg om.

Jeg anbefaler på det sterkeste den innstilling som foreligger.

Ingvald Hansen: Prinsippielt kunne vi vel stille spørsmålet om i hvilken utstrekning det offentlige skal overta det enkelte individs disposisjonsrett over sine inntekter. Det kan være grunn til å stille seg et slikt spørsmål, fordi det etter hvert ser ut til at det bare er husholdningspengene til kona som skal disponeres av oss selv, mens vi forøvrig overlater til andre å stille med pengene.

Til den foreliggende sak er jeg enig med dem som sier at det er å beklage at vi ikke allerede tidligere har kunnet greie å skaffe oss ting som knytter det enkelte medlem fastere til organisasjonen. Men vi har jo tillegstrygden, pensjonsordningen, FSK osv. Men det er vel dette begrepet som er så helligholdt her hjemme, dette med organisasjonsfriheten, som har gjort at vi har rygget tilbake for å følge en slik innstilling.

Det er nevnt her at dette skal være et skritt i retning av å sosialisere forsikringsvesenet. Nå har vi hatt den politiske makt så lenge at vi burde ha greid denne oppgaven uten å gå til dannelsen av egen forsikringskasse. Men også her har vi veket tilbake.

Når det gjelder det vi behandler her i dag og Sekretariatets forslag i saken, er jeg enig med dem som har hevdet at det er noe for tidlig for Representantskapet å gi sin tilslutning til det foreliggende forslag. Vi har ennå ikke tilstrekkelig innsikt i denne mangslungne sak for å ta avgjort stilling til den. Jeg støtter derfor det foreliggende utsettelsesforslag.

Thv. Karlson: Det er høyst sannsynlig at dette er en god sak som fortjener alminnelig oppslutning. Men jeg må erklære meg enig med dem som sier at saken er for dårlig utredet, og hva verre er: den er i det hele tatt ikke forelagt de respektive forbund på forhånd. Jeg er redd for at nettopp dette forhold kan ødelegge en ellers god sak. Skal saken ha mulighet for å få alminnelig tilslutning blant medlemmene i fagorganisasjonen, må vi ta den nødvendige tid til å drøfte den, få den til behandling i forbundene før det blir fattet et vedtak som gir full rett til å sette saken ut i livet på

et hvilket som helst tidspunkt og over hodet på medlemmene. Jeg støtter derfor det utsettelsesforslag som er satt fram.

Erik Eriksen: Jeg kan godt forstå de betenkeligheter som er reist i forbindelse med denne sak. Jeg kan si så mye at da vårt forbund forhandlet med Samvirke, møtte vi også de vansker som Petersen var inne på i sitt innlegg. Fra våre medlemmer er det blant annet reist spørsmålet: hva med forsikringen av huset? Det er jo svært mange medlemmer utover landet som har eget hus, og de ville gjerne ha dette forsikret i den kollektive hjemforsikringen. Forutsetningen for at vi skulle gjennomføre ordningen var at Sekretariatet måtte godkjenne den.

Jeg var inne på tanken at man kunne starte og bygge det opp smått og pent og ta utgangspunktet i et så lite forbund som vårt. Vel, det går ikke å løse det på den måten, og det er nå andre folk som har overtatt forhandlingene på begge sider. For at ikke saken skal få et dødsstøt på dette møtet vil jeg foreslå:

1. Representantskapet anmoder Sekretariatet om å utrede nærmere spørsmålet om en kollektiv forsikringsordning for LO's medlemmer.
2. Saken forelegges et senere representantskapsmøte, eventuelt Fagkongressen, til endelig avgjørelse.

Jeg forutsetter da at de enkelte forbund får anledning til å ta stilling til saken før den endelige avgjørelse blir truffet på LO-planen.

Finn Kristensen: Jeg må tilstå at det var med ikke liten undring jeg leste det fremlagte forslag om opprettelse av egen forsikringsordning for LO's medlemmer. Hvis det blir vedtatt, må det bety et brudd med kooperasjonen, ikke bare på dette feltet, men det må få sine konsekvenser for det samarbeid som eksisterer mellom LO og NKL på andre områder også. Om det kan forsvares ut fra de ideer arbeiderbevegelsen har som retningslinjer for sin virksomhet finner jeg for min del meget tvilsomt, og fram for alt: vanskelig.

Det er vel slik med de fleste av oss at vi har betraktet kooperasjonen som en del av norsk arbeiderbevegelse. Derfor har også vi fagorganiserte arbeidet for større tilslutning til samvirkebevegelsen. Når det blir antydning at gjennomføringen av kollektiv hjemforsikring vil ha stor betydning for medlemstallet, kan jeg godt forstå en slik betraktningssmåte. På den annen side: om Samvirke skulle ha denne formen for forsikring, har jeg forstått det slik at også denne skulle være knyttet til kontingenten. Jeg forstår at det er meget viktig å finne en løsning på spørsmålet om representasjon i selskapets bestemmende organer. Men å etablere eget selskap for fagbevegelsen er å gå for langt. Det ville faktisk være noe av en fallitterklæring for norsk fagbevegelse. Jeg trodde det var en alminnelig utbredt mening at problemer som vi måtte ha å stri med innad i våre organisasjoner, bør vi søke å løse innen våre egne rekke og at vi skal stå samlet utad. Jeg

synes at uttrykket: «Samhold gir styrke» etter dette har mistet noe av sin glans og styrke slik jeg forstår det.

Det skal være meget vanskelig å komme ut til medlemmene og argumentere for betydningen og ideen bak en slik ordning som det vi innbys til å vedta nå.

Det ville vært en fordel om vi kunne få vite noe om de argumenter som Samvirke har i dette spørsmål.

Jeg stemmer for utsettelsesforslaget.

Per Andersen: Er det noe vi er flinke til i vår bevegelse, så er det å utrede og utsette saker. Jeg er uenig i at denne saken skal utsettes og vil anbefale at vi vedtar det prinsippforslag som Sekretariatet legger fram.

For de fleste i denne sal er denne sak ellers kjent nok gjennom lengre tids forberedelse. Eriksen kom nå sist med forslag om at man i prinsippet godkjenner kollektiv hjemforsikring. Det uttales ellers at det står opp til de enkelte forbund om de vil tilslutte seg ordningen eller ei. Forbundene kan da bearbeide sine medlemmer når saken rent prinsipielt er vedtatt.

En kan beklage at man for denne saks vedkommende får et brudd på samarbeidet mellom LO og NKL. Men det er ikke LO's skyld at vi kommer i denne posisjon til Samvirke. Forutsetningen til kooperasjonen, og det gjelder også spørsmålet om forsikringsvesenet, er at den skal være forbrukernes tjenere. Jeg vil i denne forbindelse nevne at Samvirke for noen år siden skulle søke å opptre på annen måte enn de øvrige forsikrings-selskaper. Det var på bilforsikringens område ved å skaffe billigere forsikring. Men plutselig kommer det i fjor sommer annonser i avisene om at de forhøyer premiene for denne form for forsikring med 20 prosent. Etter at vi hadde agitert for å få overført forsikringer til Samvirke! Jeg må med skam bekjenne at jeg synes ikke det er noen større forskjell på Samvirke og de private forsikringsselskaper i dag.

Ut fra dette mener jeg også det er riktig at LO selv tar seg av disse områdene. Og jeg ser det som vesentlig at ordningen blir direkte knyttet til medlemsboka. Vi må ha noe som vi kan vise til når vi skal ha medlemmer i fagbevegelsen, og alle mennesker må ha en eller annen form for forsikring. Når denne formen er vesentlig billigere enn den vi ellers har, skulle det bli en god agitasjon for den samlede fagbevegelse.

Jeg vil anbefale innstillingen slik den foreligger fra Sekretariatet.

Kaare Dahlberg: Jeg er fullt ut enig i en kollektiv forsikring. Vi i vårt forbund er heller ikke ukjent med saken. For vi har pleiet forhandlinger med Samvirke og vi tok saken opp på vårt landsmøte. Men jeg må si meg enig med dem som vil at saken må videre bearbeides. Den må også modnes i medlemmenes sinn. For jeg har drøftet spørsmålet med mine arbeidskamerater, og det er ikke så lett å få dem til å forstå ideen med denne kollektive forsikringsform sånn med en gang.

Det er riktig nok som Andersen sa at vi må ha noe som knytter medlemmene nærmere til fellesskapet. Men noen form for tvang bør det heller

ikke være. Det reagerer medlemmene mot. Det er også riktig som det er framholdt her, at hvis det er to eller flere medlemmer i en familie som skal forsikres, blir det dyrere i Samvirke enn i de andre selskaper.

Etter de drøftelser vi har hatt såvel i vårt forbund som i Oslo-avdelingen om denne sak kan jeg ikke si annet enn at også jeg har sterke betenkeligheter ved å vedta forslaget som foreligger.

Einar Strand: Det høres ut som om vi binder forbundene definitivt hvis Sekretariatets innstilling blir vedtatt. Men det er jo ikke tilfelle. Det som foreligger er om Representantskapet vil slutte seg til et prinsippvedtak, som går ut på å slutte seg til kollektiv hjemforsikring som *kan* omfatte medlemmene i LO og de tilsluttede forbund.

Det er jo en del forbund som er bundet av forsikringsordninger som de synes er tilfredsstillende for seg. Og hvis denne saken blir effektivert på en måte som en mener vil være formålstjenlig for LO's tilsluttede forbund og dermed medlemmene, må det stå opp til de enkelte forbund å vurdere om de vil slutte seg til.

Sekretariatet ber Representantskapet om å sette dette i verk så snart de anser dette formålstjenlig. I dette ligger at hvis forbundene slutter opp om prinsippet, anser vi det i LO formålstjenlig å iverksette ordningen.

Jeg har rett til å anta tror jeg, at selv de som taler sterkest mot å ta standpunkt nå, er prinsipielt enig i ordningen med et forsikringsselskap. Jeg tror mange oppfatter det slik at hvis de stemmer for innstillingen så følger de seg bundet for ettertiden. Men det bør de ikke være. For det enkelte fagforbund vil måtte få seg forelagt saken i utredet stand. Det er flere årsaker til at den ikke er så fyldig utredet. Derfor forelegges da også saken i den form som her blir gjort.

Jeg er enig med dem som har hevdet at vi nå må begynne å tenke på fagbevegelsens stilling og hvordan vi skal knytte medlemmene fastere til organisasjonene. I denne sak har vi en meget god anledning til å finne en ordning hvor medlemmene vil følge seg mer knyttet til fagorganisasjonen.

Og saken har også en annen side, den forvaltningsmessige siden som Alf Andersen var litt inne på. Hvis fagbevegelsen kunne få hand om de veldige midler dette dreier seg om og som i dag går til de private finansieringsinstitutter, ville vi kunne være med på å legge en demper på den måten som de private selskaper disponerer kapitalen på.

Når det gjelder forholdet til Samvirke, gjør vi jo ikke noe brudd i dette. Det er åpnet muligheter for Samvirke til å komme med andre tilbud enn dem de hittil har kommet med. Men jeg er av samme oppfatning som dem som har hevdet at det beste vil være at fagorganisasjonen som helhet selv overtar den form for forsikring som her er antydnet. Vi gjør ikke noe overilet når vi gir vår prinsipielle tilslutning til denne saken.

Thor Sønsteby: Jeg vil ta mitt utgangspunkt i hva Andersen sa om at vi må begynne å tenke mer på oss sjøl. Når jeg sier det, bør man først ta sitt eget forbund som utgangspunkt. For vårt forbunds vedkommende kan

jeg si at det ikke er i stand til å gape over alt det som foreslåes. Vi har hatt vanskeligheter når det gjelder stønadskassen, og skulle vi også få denne saken til gjennomføring, tror jeg rammen ville bli helt sprengt. Riktignok hadde vi ca. kr. 700 000,— i overskudd siste år, men dette beløp reduseres nå med kr. 200 000,— i og med det vedtak vi gjorde i går. Og vi må ha såpass overskudd for å holde kapitalen vedlike, for den reduseres hvert år med 4—5%. Hvis kapitalen er plassert i banker og verdipapirer, er det i realiteten bare å holde kapitalen vedlike hvis man har et mindre overskudd. Vårt forbund er gått tilbake med 3 000 medlemmer i 1963, mens flåten og antall ansatte er økt. Det betyr bare én ting og det er at vi ikke lenger har den kontakt som vi skulle ha med våre medlemmer.

Det er nevnt her at å gjennomføre den antydende ordning vil bidra til å styrke kontakten med fagbevegelsen. Det er mulig det kan gjøres, og jeg for min del er ikke fiendtlig stilt overfor selve ideen. Men vi må nok tenke på annen kontakt også. Medlemmene må få følelsen av at de står tilsluttet en organisasjon som fører kamp en gang i mellom, og som viser knyttenvenn nå og da. Det skaper den beste kontakt, men den har vi ikke hatt i de seinere år.

Jeg tror det er gjennom dette og den trygghetsfølelsen vi har gjennom lovgivning osv. at den beste kontakt oppnåes. Dessuten forekommer det hos oss, og vel sannsynligvis i alle forbund, at medlemmene er litt sene med innbetaling av kontingenten. Hos oss er det vel verre forsåvidt som at medlemmene f.eks. kan bli akterutseilt og bli lenge borte. Hvordan vil f.eks. ansvarsforholdet bli hvis de stoler på at de er forsikret og står med en lang restanse. Vi vil komme opp i meget vanskelige forhold. Slik som saken ligger an kan jeg ikke annet enn å stemme for utsettelse, for det er ennå så mange uklare punkter som må bearbeides videre. Saken er også så stor at den bør forelegges Kongressen og ikke bare Representantskapet.

Åge Petersen: Det foreligger nå faktisk to utsettelsesforslag, og jeg trekker derfor mitt forslag tilbake og går over til Eriksens forslag.

Strek ble satt med de inntegende talere.

Gunvald Hauge: Når jeg i Sekretariatet ikke har stemt mot innstillingen, må jeg få anledning til å begrunne mitt standpunkt. Og jeg begrunner det med noe i retning av det Strand sa, at det står de enkelte forbund fritt om de vil tilslutte seg en slik kollektiv hjemforsikring eller ikke. Jeg har også i Sekretariatet gitt uttrykk for visse betenkeligheter nettopp fordi det er en sterk innbyrdes konkurranse mellom forsikringsselskapene om å tegne billige forsikringer. Jeg er ikke så ganske sikker på at det er korrekt det Åge Petersen ga uttrykk for, at et slikt kollektivt apparat kan resultere i at en familie hvor to og tre arbeider vil måtte komme til å betale en altfor høy premie, langt over det normale av det som ellers betales i premie for slike forsikringer.

Jeg har også den mening at gruppelivsforsikringer i sin alminnelighet bør belastes arbeidsgiverne, så man bør ta spørsmålet opp til prinsipiell

behandling under tariffoppgjørene og prøve å få arbeidsgiverne til å dekke noe av utgiftene ved en slik forsikring. Rederne i utenriksfarten, f.eks., har tegnet en kollektiv gruppelivsforsikring for sjøfolk i utenriksfart der de får utbetalt kr. 5 000,— til etterlatte enten det er far, mor, søster eller bror uten hensyn til om de som omkommer ved ulykke har forsørgelsesbyrde eller ikke. Forsikringen koster kr. 24,— pr. mann pr. år, og det kan man ikke kalle noen særlig belastning på et lønnsbudsjett for en reder.

Hvis en slik ordning kan utbygges, noe i likhet med det svenske har oppnådd, så ville det være en langt gunstigere ordning for sjøfolkene også sett ut fra rent økonomiske hensyn enn en kollektiv forsikring som etter hvert skal bygges ut innenfor selve fagbevegelsen. — Hvis man ville knytte noe til medlemsskapet, kunne man gjøre det som i Sverige og Danmark, at fagbevegelsen hadde utbetaling av all arbeidsløshetsstrygd, skjønt det er vel heller ikke så aktuelt for mange forbund da de jo har full sysselsetting for sine medlemmer. Men hvis denne trygden ble administrert av fagforeningene, er det klart at man fikk en mye sterkere tilknytning til medlemsskapet i fagbevegelsen enn det man noensinne vil få gjennom en kollektiv hjemforsikring. Vi i vårt forbund kan uten vanskelighet overta det apparatet som de i dag har i Arbeidsdirektoratet, og det ville samtidig spare Staten for en rekke administrasjonsutgifter.

En annen av mine betenkeligheter er, at når man går til slike kollektive historier som det her er spørsmål om, så er det klart at man er nødt til å stable et administrasjonsapparat på beina. Det sies så flott at dette her går inn i kontingenten osv. Men at man etter hvert vil få behov for en ganske utstrakt administrasjon viser all erfaring, enten det så er private eller offentlige tiltak.

P. Mentsen: At det er betenkeligheter til stede når det gjelder denne saken forbauser meg ikke, men det som forbauser meg er begrunnelsen for de betenkeligheter som føres i marken.

La meg først si at det må være helt klart at spørsmålet om hvilke forbund som skal slutte seg til en slik forsikringsordning ikke skal avgjøres av dette representantskap. I Sekretariatets innstilling er det formulert på den måte at alle forbund *kan* bli medlemmer. En slik fullmakt som er foreslått gjelder ikke tidspunktet for når saken skal settes i verk. Det er avhengig av i hvilken utstrekning forbundene slutter seg til.

Det er en ting til som må være absolutt klart, og det er at hvis Sekretariatet ikke får en slik fullmakt, så har vi svekket vår forhandlingsposisjon. Jeg trodde og vil fremdeles tro at det må være i alles interesse å komme fram til den best mulige ordning også på dette område.

Det er sagt her av et par talere at dette vil bli et brudd med kooperasjonen. Jeg forstår ikke et slikt resonnement. Finnes det overhodet noe kooperativt tiltak som er mer kooperativt enn dette vi her diskuterer. Når det gjelder den forsikringsvirksomhet som kooperasjonen driver i dag, så drives den på nøyaktig samme måte som de private forsikringsselskaper.

Det er jeg for min del dypt uenig i. Derfor vil jeg personlig si det slik at hvis Landsorganisasjonen og forbundene får tilstrekkelig innflytelse gjennom styret og de kontrollerende organer i Samvirkeselskapene, vil det være tilfredsstillende. Men jeg understreker at det må en betraktelig omlegging til hvis det skal være tilfredsstillende etter vår mening, og det er dette som er sakens realitet.

Alle de innvendinger som er kommet fram her kan jeg ikke komme inn på, men jeg kommer naturligvis til å berøre noen. Jeg vil først si til Sønsteby at jeg i stor utstrekning er enig i det forbehold han tar for sjøfolkenes vedkommende. Saken er nemlig den at store deler av Sjømannsforbundets medlemmer har sin bopel ombord i båtene, og de har på sett og vis en forsikring som dekker deres eiendeler ombord. Jeg skulle tro at det ikke er stort mer enn omlag 20% av Sjømannsforbundets medlemmer som kommer i samme klasse som de øvrige medlemmer av forbundene i LO.

Til de andre betenkeligheter, bl.a. fremhevet av *Pettersen*, NNN, som nevner dette med en husstand på 3 personer som må betale hver for seg til en slik kollektiv forsikring, vil jeg si at når eksempelvis far har hjemmeværende voksne barn som er i arbeid, så omfattes ikke de av individuelle forsikringer fordi de er selververvende. Skal de ha forsikringsordninger som dekker sine eiendeler, må de etter de bestemmelser som gjelder i dag tegne personlig forsikring. Vi er for øvrig fullt oppmerksom på slike detaljspørsmål som her nevnes og som det kan bli nødvendig å utforme nærmere bestemmelser om.

Når det gjelder den forsikringspremien vi har antydnet er den omtrent $\frac{1}{3}$ eller kanskje nærmere $\frac{1}{4}$ av hva en individuell forsikring koster for minste erstatningsbeløp.

Kristensen ytret ønske om å få en tillitsmann for Samvirke til å belyse dette selskaps synsmåter. Jeg trodde imidlertid at jeg i den utredning jeg her har gitt har nyttet en del av tiden til bl.a. å klarlegge synspunktene også fra Samvirkes side. Jeg kan for all tydelighets skyld si at Samvirke vil drive sin forsikringsvirksomhet på samme måten som hittil, dvs. slik som alle andre forsikringselskaper gjør det. Dette mener vi ikke er tilfredsstillende. For å si det noe mer brutalt, så vil de selge en forsikring på samme måte som en selger 1 kg margarin i kolonialforretningen. Vi vet også at for utstedelse av hver individuell polise betaler forsikringstakeren kr. 10,—. Det fører med seg en ganske anseelig funksjonærstab som i tilfelle skal være sysselsatt med å utstede poliser til hver enkelt av la meg si 250 à 300 000 medlemmer. Det er klart at vi ikke er interessert i slike fordyrelser, men gjerne vil at LO's medlemmer skal spare også slike beløp.

Hauge nevnte at det også må et administrasjonsapparat til i et selskap som LO stifter. Det vil jeg naturlig nok ikke benekte, men la oss være oppmerksom på hvordan administrasjonsapparatet kommer inn i bildet. Hverken for innkassoen av premien eller for utstedelsen av poliser trengs

noen administrasjon. Det er en fellespolise til hvert enkelt forbund, og premieinnbetalingen skjer over kassererapparatet. Det vi trenger noen folk til er i første rekke til å ta seg av skadene og skadeoppgjørene. Der må vi ha et godt apparat allerede fra starten, for hvis ikke skadene blir skikkelig gjort opp etter hvert, vil sikkert de private selskaper yte all den bistand som er mulig for å komme oss til livs på enhver måte. Vi er oppmerksom på at de utvilsomt vil yte både juridisk og økonomisk hjelp for å kunne ta knekken på et LO-selskap.

Så til slutt dette at det hevdes at saken ikke er tilstrekkelig utredet og at den derfor bør utsettes. Til det er å si at saken har vært på utredningsstadiet i 12 år. Tiden løper fra oss hvis vi fortsatt skal være på utredningsstadiet. Jeg tror derfor det vil være helt uriktig å utsette den. Utsettelse til neste representantskapsmøte eller til Kongressen uten at vi har noen nødvendig fullmakt betyr jo bare at vi ikke kan legge fram noen ytterligere detaljer. Saken må i tilfelle legges fram på samme måte for Representantskapet eller Kongressen. For å komme videre må vi ha en fullmakt, bl.a. for å få vår konsesjonssøknad fram og for om mulig å få reassuranseforholdene i orden. Det må vel være klart for alle at før vi har slik fullmakt kan vi ikke arbeide med disse spørsmål. Det er nemlig det grunnlag som må til før en kan sette saken ut i praksis. Hvis Representantskapet gir oss den fullmakt vi her ber om, kan vi garantere at hvert enkelt forbund etterpå selvstendig får ta stilling til om de vil være med i den nye forsikringsordningen eller ikke.

Med dette anbefaler jeg til slutt at den innstilling som er lagt fram blir vedtatt uendret.

Votering:

Forslaget fra Sekretariatet ble satt opp mot Eriksens forslag.

Sekretariatets forslag ble vedtatt med klart flertall.

Avslutning.

Dirigenten, Tor Aspengren: Med dette er vi ferdig med Representantskapsmøtets sakliste, og vi vil få takke for god og saklig behandling. Vi overlater ordet til formannen.

Konrad Nordahl: Først vil jeg takke dirigentene for den utmerkede måte de har klart sin oppgave på. Nå kan en naturligvis si at det har vært en «snill» forsamling og at det har vært en lett oppgave for dirigentene. Men jeg tror vi skal opprettholde den gamle tradisjon som vi har hatt gjennom alle år i LO's Representantskap, at vi bevilger dem et honorar på 50 kroner hver. (Bifall.)

Jeg anser det for enstemmig godkjent.

til gagn for det videre arbeid. Takk for nå!

ble enstemmig godkjent.

Møtet ble så hevet.

